

h
a
b
e
r
l
a
s

h
a
i
l
a
s

Lilith

*Al meu pare, per ser l'impulsor de tota constància
i a la meva mare, per ser la serenitat més necessària.*

Abstract

In this paper, it is seeks to know the origin of the witch figure that exists in the collective memory. In order to make it possible to carry it out, a cut-off date has been set, between 1484 and 1990.

Two hypotheses have been put to the question, the first being that the key comes from history itself, the second being that this one it is in the literature.

On the one hand, a theoretical investigation has been conducted in order to understand who and how these women were and why they were persecuted by the Inquisition. On the other hand, the image of women has been analysed in the literature of different times and different areas. Comparing thereby, those who had witch connotations with those who were supposed to be exemplary. This way, shows the indoctrinating vision of the tales.

Resum:

En aquest treball, es busca conèixer l'origen de la figura de la bruixa que existeix en la memòria col·lectiva. Perquè sigui possible dur-ho a terme, s'ha posat una data de tall, entre l'any 1484 i el 1990.

A la pregunta s'han plantejat dues hipòtesis, la primera, que la clau procedeix de la mateixa història, la segona, que aquesta està en la literatura.

Per a esbrinar-ho, d'una banda, s'ha realitzat una recerca teòrica sobre qui i com eren aquestes dones i per què van ser perseguides per la Inquisició. D'altra banda, s'ha analitzat la imatge de la dona en la literatura de diferents èpoques i de diferents zones. Fent una comparació entre aquelles que tenien connotacions de bruixa i les que suposadament eren exemplars. Aconseguint d'aquesta manera, exposar la visió *adoctrinadora dels contes.

ÍNDIX

1. Introducció	6
2. Part teórica	9
2.1 Com es presenta a les bruixes del S.XVI/ XVII al S.XX	9
2.1.1 Definició de bruixa segons el S.XVI	9
2.1.2 Definició de bruixa a l'any 1990	11
2.2 La inquisició	12
2.2.1 Què és la inquisició.....	12
2.2.2 Com va néixer llavors la Inquisició Espanyola?.....	12
2.2.3 Per què va començar a afectar a les dones?	13
2.2.4 El procés del judici i les condemnes.....	14
2.2.5 Exemple de Judici.....	17
2.2.6 Per què es creia la gent aquests fets?.....	18
2.2.7 Els judicis locals.....	18
2.2.8 La caça de bruixes durant la reforma.....	19
2.2.8.1 Com eren les bruixes a Alemanya.....	19
2.2.8.2 El final de la massacre Alemanya.....	20
3. Part Pràctica	21
3.1 Bruixes vs fetillers literàriament.....	21
3.2 Folklore espanyol.....	22
3.2.1 Pirineu Aragonès.....	22
3.2.2 Galícia.....	23
3.2.3 La Celestina	23
3.2.4 Égloga o Farsa del Nacimiento.....	24
3.2.5 Blancaneus i els set lladres.....	25
3.2.6 Mariquita i seva germanastra.....	27
3.3 Contes més enllà de “fronteres”	29
3.3.1 Contes originals.....	29

3.3.1.1	La jove esclava (Blancaneus)	29
3.3.1.2	Yen-Shen (La ventafocs).....	30
3.3.1.3	Sole, Luna e Talia (Bella dorment).....	32
3.3.1.4	Ondina (La sireneta).....	33
3.3.2	Contes nòrdics.....	35
3.3.2.1	Blancaneus.....	35
3.3.2.2	La ventafocs.....	37
3.3.2.3	Bella dorment.....	40
3.3.2.4	La sireneta	42
3.3.3	Pel·lícules Disney.....	45
3.3.3.1	Blancaneus i els set nans.....	45
3.3.3.2	La ventafocs.....	49
3.3.3.3	Bella dorment.....	52
3.3.3.4	La sireneta.....	56
3.4	Dades de l'estudi.....	60
3.4	Anàlisi de les dades i conclusions.....	63
3.4.1	Bruixes.....	63
3.4.1.1	Conclusions generals.....	64
3.4.2	Princeses.....	65
3.4.2.1	Conclusions generals.....	66
4.	Conclusió	67
5.	Webgrafia	70
6.	Videografia.....	76
7.	Bibliografia.....	77

1. INTRODUCCIÓ

“Mirror, mirror, on the Wall, Who’s the Fairest of them all? ”

Snow White (Walt Disney, 1937)

El meu interès sobre aquest tema neix des que era ben petita, les bruixes em cridaven l’atenció i han estat presents a la meua vida en les històries que m’explicaven els meus avis anys enrere. Els seus orígens són de petits poblets de muntanya, concretament del Pirineu d’Osca i de Galícia a on “As meigas, haberlas hailas”¹. Allà, aquesta tradició està molt vigent i, quan anava de vacances, els meus pares m’acompanyaven a rutes i llocs on parlaven d’elles. Per això mateix, la meua visió sempre anava lligada a aquestes explicacions, fins a l’any 2022, quan un guia turístic les va descriure narrant la seva vida, no els seus fets “místics”.

Allò va canviar radicalment el meu punt de vista i, em sembla que la falta de coneixement d’aquesta part de la història pel públic en general, és considerablement important. Per tant, amb el meu TR vull donar veu a aquelles dones que no la van tenir, reflectir quin era el seu context històric-social, com era el seu dia a dia realment i com alguns autors les van mostrar al món amb uns ulls plens d’intencionalitat i interès.

Aquest treball centra el seu discurs en l’anàlisi de la figura de la bruixa des de 1484 fins a 1990.

L’establiment d’aquestes dates es deu a dos criteris:

El primer, es basa en la butlla del Papa Innocenci VIII com apunta la Dra. Pilar Pedraza en el seu llibre “Brujas, sapos y Aquelarres” que descriu com en 1484, el papa Innocenci VIII va promulgar la butlla *Summis Desiderantes Affectibus*, en la qual es reconeixia l’existència de les bruixes, derogant així el Cànon Episcopi del segle X, on l’Església sostenia que la creença en elles era una heretgia. No satisfet amb això, va enviar a Alemanya a Heinrich Kramer i Jacob Sprenger, com a inquisidors per realitzar la primera gran caça de bruixes. El Malleus, no és més que el resultat d’aquest succés, barrejant divagacions teològiques, arguments varis i casos de la bruixeria alemanya.

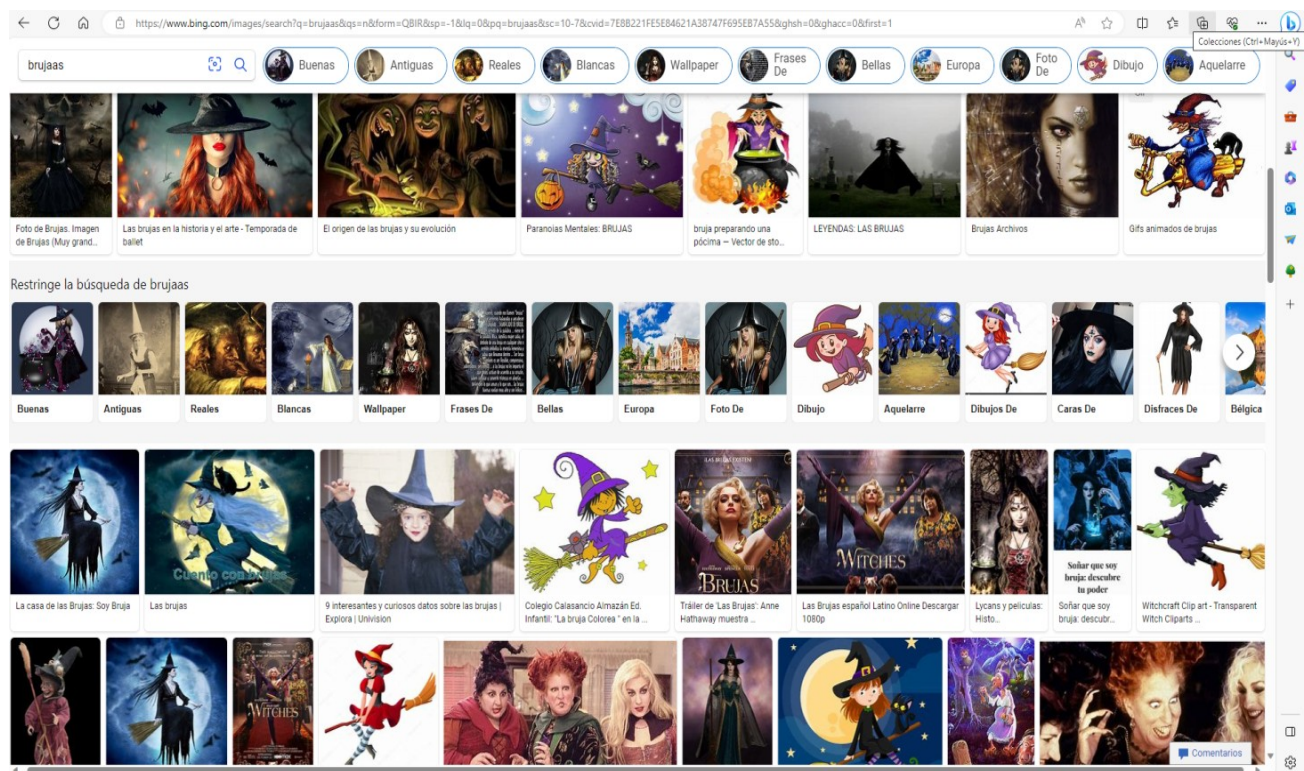
La influència del Malleus promogut per aquest Papa, va ser de tal importància, que va influir en la persecució de la bruixeria en tota Europa. No tant en el Regne de Castella i Aragó, on els seus problemes es concentraven en la salvaguarda del cristianisme enfront jueus i musulmans. Motius

¹ Les bruixes, existir, existeixen.

polítics i econòmics estaven darrere d'aquestes persecucions sent algunes de les acusacions (portadors de malalties, heretgia...) les que van sustentar les persecucions sobre les bruixes quan aquests van ser expulsats o convertits.

El segon, al fet que després de finals del S.XX i inicis del S.XXI, la companyia Disney va començar a reinterpretar el paper de bruixa. Ja no era considerada un enemic, sinó que a poc a poc s'ha anat substituint per una altra mena d'antagonistes. Donar nom i sentit a aquest fet resulta molt difícil d'abastar en un treball on el temps i el nombre de pàgines és limitat. Per això, es va decidir escurçar en dates i així tenir la possibilitat d'aprofundir molt més en el tema principal.

Es busca conèixer la realitat d'aquelles dones i què va ocórrer durant el camí perquè la visió “final” sigui tant dista de la de les seves vides. Com a hipòtesi es compagin en dos diferents. La

primera d'elles ve arran de que quan es busca la paraula bruixa a Internet, el resultat dins de l'apartat d'imatges és el següent:

Per tant, la primera pregunta que un es planteja seria quin és l'origen de l'imaginari col·lectiu sobre les bruixes. Se'm plantegen dues hipòtesis: una, que el seu origen sigui a través dels relats sobre elles (contes orals, literatura, cinema...) i una altra, que realment el que perdura és el “record” de la realitat

d'aquelles dones. La segona qüestió, en contraposició, és si el paper de dona correcta ha estat sempre igual i seguint el mateix rol.

La metodologia que s'utilitzarà per a dur-ho a terme, està plantejada en tres grans blocs. El primer bloc, és una part teòrica que recollirà diferents definicions de bruixa segons l'època, i una altra part dedicada a l'estudi de la caça de bruixes a la península i el nord d'Europa, incloent-hi una anàlisi sobre la Inquisició. A continuació un segon bloc on es recull la part pràctica amb una anàlisi dels diferents contes (transcrits o no) inspirats en les bruixes. Aquí, es recopilaran, d'una banda, contes del Folklore Espanyol i, per l'altre, contes europeus. Aquests últims van ser la inspiració de Walt Disney, de qui també es parlarà per descobrir si és el gran globalitzador de la seva imatge a través dels seus personatges o aquesta globalització ja s'havia produït. I en tercer i últim lloc, les conclusions, que intentaran donar resposta les hipòtesis plantejades així com les noves preguntes sorgides durant aquest treball.

2. PART TEÓRICA

Si se'n va a l'origen de la paraula "bruixa" i es busca el seu significat lingüístic, trobem que a cada terra, expressa una definició diferent. Per això, una de les més probables a Catalunya, podria ser aquesta:

"Joan Coromines (1905-1997) cree que la palabra bruja, sobre cuyo origen se ha especulado mucho, designó hace tiempo un **fenómeno atmosférico borrascoso** en un dialecto catalán hablado en los Pirineos, a ambos lados de la frontera. Avala la interpretación de este destacado etimologista catalán el que a las brujas se las considere también culpables de las tormentas [...] También avala esta teoría el que la palabra bruja sea común a las lenguas romances peninsulares y a los dialectos gascones y occitanos"²

No obstant això, la seva definició en si, va ser diferent segons l'època, per aquest motiu, s'exposen les dels primers anys i la dels últims (segons el tall temporal de l'investigació).

2.1. Com es presenta a les bruixes del S.XVI/ XVII al S.XX

2.1.1 Definició de bruixa segons el S.XVI

L'any 1486, va sortir a la llum el llibre, "Malleus Maleficarum" d'Enrique Institor (Kraemer) i Jacobo Sprenger. Aquest llibre parla de bruixeria, demonolatria i satanisme. A quins ho practicaven, se'ls acusava de ser servidors del diable i mereixedors de ser perseguits sense treva. Gràcies al seu èxit, aconsegueix convertir-se en la guia total contra les dones, ja que descriu les característiques que tenia una bruixa, "vieja, fea, sin prestigio social, la que sirve de mediadora, de ejecutora de los deseos ajenos" - Caro Baroja 1986: 114, 195 - (entre d'altres), pel fet que elles eren "més propenses" a ser adoradores de Satanàs. A partir d'aquest moment, la irracionalitat cobra vida i les tendències d'un

² Ana Cristina Herreros en la seva obra "Libro de las brujas españolas" fa una selecció de 42 contes i 24 històries que mostren les característiques comunes que tenen tots ells i com no coneixen de fronteres. Es poden torbar contes de bruixes i fades que van popularitzar els germans Grimm, en versions populars espanyoles; com el conte de "Blancanieves i los siete ladrones", "La bella durmiente", "Mariquita y su hermanastra" (una Cenicienta andaluza) i "Arbolica del Arbolar" (una Rapunzel manxega),

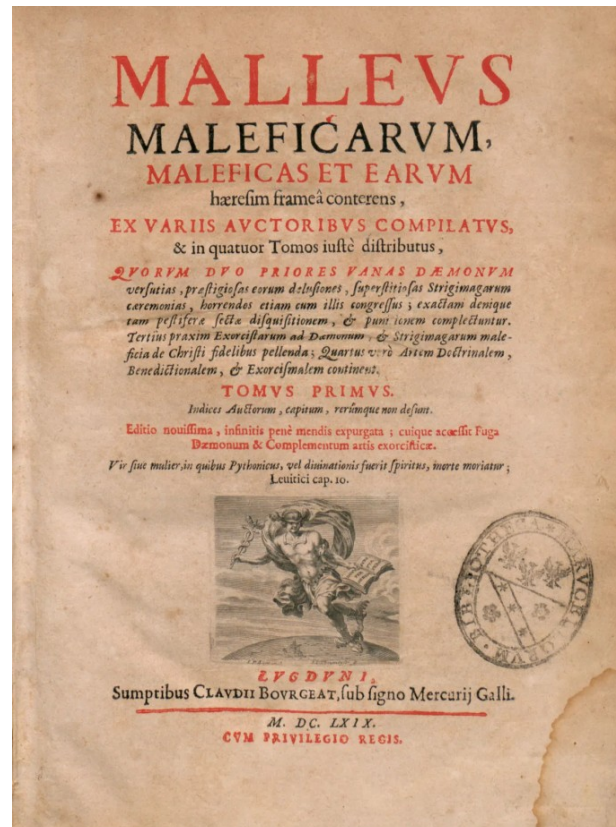
Herreros comença el llibre fent un estudi etimològic de tots els termes utilitzats per definir aquestes dones (bruixes, fades i fetillers).

pensament tan estereotipat, impliquen diverses conseqüències dins de les lleis civils, arribant a punts extremadament macabres, coneguts popularment com “la caça de bruixes”.

Bàsicament, el que s’interpretava del llibre, era que, qualsevol dona que gaudís d’una certa **independència**, havia de ser considerada **bruixa**. Per als inquisidors, aquelles a les quals no podien controlar a través de la figura de la família, o bé, aquelles que no seguien els rols femenins establerts o que estaven disposades a replicar o defensar-se, eren elements que pertorbaven l’ordre de la societat. Normalment eren:

- Dones soles (solteres o vídues, majors de quaranta anys)
- Velles, melancòliques...
- Estrangeres, les quals eren un objectiu fàcil ja que, eren nouvingudes i a més, dones, la qual cosa venia a ser una font de desconfiança total.
- Guaridores, això anava lligat al fet que podien ser pobres, i pageses també, habitualment treballaven per al populatxo.
- Llevadores, existia la idea que el naixement tenia qualitats màgiques i elles en conèixer bé el tema, tenien uns certs poders.

(I encara que no eren moltes, també van ser acusades algunes casades i joves...)

Portada del Malleus maleficarum en una edició de 1669

2.1.2 Definició de bruixa l'any 1990

Al 1990, va ser estrenada la pel·lícula “Les bruixes”, basada en el llibre de Roald Dahl, on l'antagonista, Eva Ernst i Lilith, és una bruixa malvada, poderosa i estrangera. Ella vincula les societats secretes de bruixes des de la seva seu a Noruega, i al costat de les seves companyes, les quals li tenen por, busca fer mal als nens de diferents ciutats (utilitzant dolços enverinats) mentre fa veure que té una associació per a prevenir la crueltat cap a ells. Per a presentar-se a la societat es disfressa de dona jove, vestida sencera de negre. Al final es descobreix que és una bruixa i que darrere de la careta, s'amaga un rostre vell i espantós. Per altra banda, a més de tenir pocions i altres encanteris preparats al seu abast, té poders obertament sobrenaturals.

Per tant, la pel·lícula publicada aquest any, deixa entreveure com la societat continua tenint el mateix concepte de la bruixa que al Segle XVI. Dones velles, lletges, estrangeres, malvades, amb poders sobrenaturals...

2.2. La inquisició

La caça de bruixes a Espanya, majoritàriament ha anat lligada a la Santa Inquisició. Aquesta institució, amb la seva manera de pensar i d'actuar, ha pogut influenciar la visió que actualment es té d'elles. Per aquest motiu, s'explicarà què i com era. A més, s'introduirà com era el seu "substitut" al nord d'Europa, ja que pot ser un desencadenant de la imatge que es va crear.

2.2.1 Què és la inquisició

La inquisició es va fundar el 1184 en el sud de França, mitjançant la butlla papal. El seu objectiu era lluitar contra el catarisme, moviment religiós de caràcter gnòstic, que es va estendre per Europa occidental a mitjan del segle X, i va aconseguir arrelar en el segle XII. Tenia influències del maniqueisme³, representant l'oposició radical del bé i el mal, amb la dualitat Jesús - Satanàs. L'Església Catòlica, però, va considerar aquesta doctrina com a herètica.

La inquisició va fracassar perquè no depenia d'una autoritat central, sinó que era administrada pels bisbes locals. Per això, el Papa Gregori IX, va crear en 1231, la Inquisició Pontifícia o la Inquisició Papal, dirigida per ell mateix. Va funcionar sobretot al sud de França i al nord d'Itàlia. A Espanya va instal·lar-se a la Corona d'Aragó, però no a la de Castella.

2.2.2 Com va néixer llavors la Inquisició Espanyola?

Durant diversos segles de l'edat mitjana, s'havia produït en els regnes de la península ibèrica una convivència relativament pacífica, entre cristians, musulmans i jueus. A la fi del segle XIV, però, va haver-hi en alguns llocs d'Espanya, una onada de violència antijueva, deguda a les enveges que despertaven.

En aquell moment, la població buscava un culpable de la situació que estava succeint, per això els jueus van ser utilitzats com a boc expiatori, per d'aquesta manera poder canalitzar la frustració d'una societat amb una esperança de vida curta (a causa de les malalties, la pobresa i la fam), que veia com aquests, prosperaven. A més, controlaven l'economia, és a dir, mentre els altres s'arruïnaven, ells internacionalitzaven el mercat, aquell poder econòmic també els donava poder polític, per tant, si els convertien en objectiu, els desvinculaven de tots dos.

Van ser especialment sagnants les matances de l'any 1391 en ciutats com Sevilla, València, Barcelona o Còrdova. Per això, durant el segle XV, es va produir una conversió forçosa d'aquests al cristianisme per a escapar de la mort.

³ Religión sincrética fundada por el persa Manes en el siglo III, que admitía dos principios creadores en constante conflicto: el bien y el mal. (RAE)

Per a descobrir i acabar amb els falsos conversos, els reis catòlics (Isabel I de Castella i Ferran II d'Aragó), van decidir que s'introduís la inquisició a Castella, i el Papa Sixtí IV va donar el seu consentiment en 1478, mitjançant la promulgació d'una Butlla (Bula Exigit Sinceras Devotionis Affectus). Anys més tard, la institució també es va establir a Aragó.

El primer Acte de Fe, es va celebrar a Sevilla en 1481, on van ser cremades 6 persones en la foguera.

2.2.3 Per què va començar a afectar a les dones?

“No és que la bruixeria fos un àmbit exclusiu de les dones. El que va ocórrer és que aquelles que la van utilitzar van ser a consciència perseguides”, puntualitza Fernández Ortea. En canvi, “era més difícil reprimir les pràctiques heterodoxes realitzades pels homes; sobretot, si ocupaven una cota de poder”.

Per això, van ser processades un 80% enfront del 20% d'ells. Elles sempre van resultar “la presa fàcil” per al Sant Ofici (qui buscava posar ordre públic i allunyar l'alarma social que la bruixeria provocava). Especialment, les que tenien una situació complicada, com la viudetat.

A les dones, només se'ls donava l'oportunitat de dedicar-se a coses “secundàries”, “menys importants”, com la cura de la casa i els nens, o el cosir i el rentar. Però entre aquestes, també hi havia lloc per a les bruixes o les metgesses. Les últimes van ser vinculades amb l'alta mortalitat dels bebès, ja que es va crear i expandir el rumor que els utilitzaven per a aconseguir els seus objectius. Va arribar tan profundament al pensament de la societat, que quan hi havien onades de morts primerenques, apareixien desenes de denúncies per bruixeria.

A més, en aquells dies, es percebia a la dona com algú més propensa a ser malvada, a causa del mite bíblic d'Eva. Elles personificaven el mal, i, per tant, eren capaces de “fer pactes amb el dimoni”, “seduir als homes per a fer pràctiques “bruixerils” i, per descomptat, ser les causants de tots els mals ocorreguts en la comunitat.

Aquest pensament augmentava cada vegada que arribava una crisi, perquè la desesperació i la frustració porta a buscar culpables, i elles, en aquell moment, tenien totes les paperetes.

2.2.4 El procés del judici i les condemnes

El procés

La primera fase del procés era coneguda com *inquisitio de vox et fama* (recerca de veu i reputació), on els jutges iniciaven una recerca preguntant als veïns de la zona. Els demanaven informació sobre les desgràcies causades per la possible màgia, a qui consideraven sospitós i els motius que les feien semblar bruixes, com per exemple, alguna malaltia mental, o el fet de ser remeieres. Després de fer la llista de les possibles culpables, les arrestaven i eren tancades en un calabós i convocades a declarar. Si eren delictes greus, els seus béns eren confiscats. En aquells dies, la presumpció d'innocència no existia, i si algú acumulava un gran nombre d'acusacions, els jutges ho consideraven una prova incriminatòria que demostrar.

A l'hora de l'interrogatori, hi havia dues opcions; la primera d'elles, la millor si el cas era de poca gravetat, era reconèixer-se culpable i confessar, així evitaven les penes més dures i se'ls perdonava legalment amb la condició que paguessin una multa o fessin accions de penitència, (en algunes èpoques intentaven augmentar aquest tipus de decisions, ja que així es beneficiaven les arques públiques). De totes maneres, no per això aconseguïen deslliurar-se d'haver d'emigrar.

D'altra banda, si mantenien la seva innocència, el tribunal havia de provar que era bruixa. El primer pas del procediment era buscar berrugues o pigues estranyes perquè suposadament eren el senyal de pacte amb el diable, però no solien trobar res. En segon lloc, s'iniciava una fase molt cruel, *crida interlocutòria tormentorum*, que significa, interrogatori sota tortura. Els jutges seguien els passos del llibre abans ja nomenat, *Malleus maleficarum*, (on tenien les preguntes, les tortures i els mètodes de detecció) amb la condició d'obtenir una confessió.

Una de les tortures més habituals era penjar a l'acusada per les mans i anar afegint pesos als peus, provocant la dislocació dels membres.

Il·lustració de "Witch" : Medieval Torture - Inquisition, de Erica Guilane-Nachez.

La condemna

La majoria dels judicis acabaven en condemna. Majoritàriament, les persones acusades no sabien llegir, però encara així, havien de signar confessions que no aconseguien entendre. Fins i tot tenint a la seva disposició a un advocat defensor, poc marge de maniobra li quedava a aquest davant les confessions que s'havien obtingut mitjançant la tortura. Per tant, després la presumpció de culpabilitat, per a assolir una absolució havien de demostrar i convèncer al jurat de la seva innocència sense la menor ombra de dubte, fet que era extremadament complicat, però no impossible.

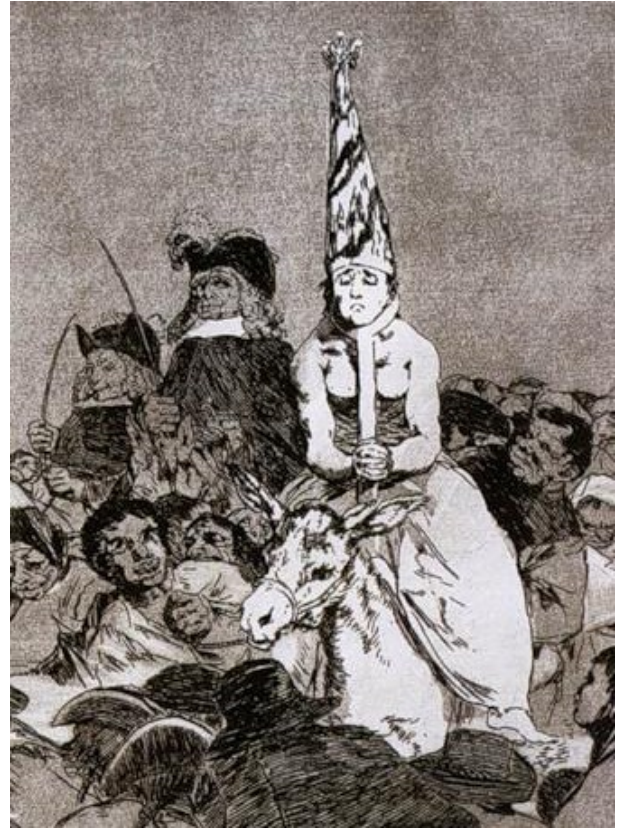
Els procediments per a demostrar aquesta innocència, eren completament il·lògics. A vegades, havien de treure un objecte que es trobava dins d'aigua bullent com a prova de fe, i altres cops, resultant més senzill, feien la “prova de llàgrimes”, tractava d'aconseguir que les acusades ploressin (podien acudir a la violència contra elles) per a demostrar que no eren bruixes, ja que segons la seva teoria aquestes perdien la capacitat de plorar després de pactar amb el diable. Si quedaven absoltes, podien sentir-se afortunades malgrat les anteriors tortures.

Si, en canvi, era condemnatòria, no sempre implicava la mort. Si era un delictes menor, com elaborar pocions, se'ls imposava una penitència, prèvia abjuració⁴ davant la creu i un Evangeli. Amb això es guanyaven el dret al perdó i a la “reconciliació”, ser acceptades de nou en la comunitat cristiana. Però, si els crims eren greus (la mort d'algú o gran mal a la comunitat), es negaven a reconèixer la seva culpa, o eren relapses (havent estat perdonades reincidien en el crim), eren enviades a la foguera.

Això sí, abans de l'execució se'ls donava l'oportunitat de penedir-se, i llavors eren penjades o escanyades, si no era així, les cremaven en vida.

⁴ HISTÒRIA ECLESIASTICA Acció de retractar-se solemnement i sota jurament d'una creença religiosa professada fins aleshores i considerada errònia. (Diccionari.cat)

Per altra banda, independentment del càstig que rebien o el seu final, molts cops eren exposades a l'escarni públic⁵, amb una cucurulla al cap. Aquest element té el seu origen al segle XV, durant la Santa Inquisició, utilitzats per als condemnats pel Sant Tribunal. Servien per apropar al penitent al cel (per això l'alçada i l'acabat en punta) i per cobrir la seva identitat.

Gravat "Los Caprichos" de Goya.

⁵ El escarnio es el acto de tormentar a alguien a través de burlas. Se denomina escarnio público si se hace de forma pública, con el propósito de aumentar la humillación. (Significados.com)

2.2.5 Exemple de Judici

Las brujes de Zugarramurdi

María de Ximildegui, va fugir de França amb 20 anys i es va instal·lar a Zugarramurdi, un poble de Navarra. Ella era considerada bruixa, i va confessar als veïns que havia estat amb les bruixes de la zona i els actes que practicaven entre totes, com per exemple, fer unguents (encara que aquell no va ser el motiu que va desencadenar l'ocorregut). Aquests molt preocupats van anar a denunciar-ho a la Santa Inquisició, els quals no van dubtar a actuar en conseqüència per a enviar un missatge molt clar i intencionat a la resta de la població.

Van ser acusades de practicar ritus satànics i de bruixeria, especialment per fer beuratges que s'untaven en el cos fent-los ballar per al diable (el conegut akelarre⁶). Finalment, l'Acte de Fe⁷, va portar a la mort a 11 persones. Sis van ser a la foguera, les altres 5 van morir en efigie (es van cremar ninots en el seu nom perquè havien mort anteriorment, ja fora en presons o suïcidades).

Las brujas de Zugarramurdi, museo

⁶ “Como curiosidad, la palabra “Aquelarre”, tiene su origen en el término “Akelarrea”. En euskera significa “Prado del Macho Cabrío”: así era denominado el lugar de reunión de las brujas de Zugarramurdi, una extensa pradera verde junto a la también llamada cueva del Aquelarre donde cuentan que pastaba un gran *Akerbeltz* -macho cabrío- negro, que se transformaba en persona cuando llegaban las brujas.” (La Cosmopolilla, 1 de Noviembre de 2021, Las brujas de Zugarramurdi, el capítulo más siniestro de la Inquisición en España)

⁷ Acto de ejecución pública de la pena a la que había sido condenado un reo por el Tribunal de la Inquisición. Era un acto público, solemne, al que asistían altos dignatarios de la monarquía, a veces incluso el rey, aunque era presidido por el general inquisidor. Se realizaba cuando había un número suficiente de penitenciados para llevar a cabo dicho acto de ejecución de las penas impuestas. Dejaron de celebrarse al final del siglo xviii.
<https://dpej.rae.es/lema/auto-de-fe>

2.2.6 Per què es creia la gent aquests fets?

El segle XVII, malgrat la implantació del renaixement (moviment que es defineix pel seu clar antropocentrisme⁸) va ser una època en que la gent continuava sent molt crèdula. Això, sense cap dubte, va ajudar que la societat cregués en el paper de la bruixa, fet que en una certa part també les beneficiava a elles. Aquest tipus de misticisme, acompanyava també a la figura de Déu. La població confiava que una Estampeta de Santa Teresa, podia arribar a curar-los. I aquesta mateixa població, a vegades decidia creure en els unguents de la veïna que es proclamava bruixa (en el cas que fossin fetilleres). Confiaven en elles en diferents ocasions i amb diferents finalitats. Però la màgia, no era màgia. El que ocorria era que elles coneixien de primera mà les funcions de les plantes i com treure profit d'elles. Si a això li és sumat la llabia que tenien, s'aconsegueix entendre l'efecte que generaven.

Una de les circumstàncies per la qual algunes dones acudien a elles, era perquè els seus marits els pegaven. Les bruixes amb segons quines plantes els adormien i les clientes quedaven satisfetes. El problema, arribava quan les bruixes es passaven de quantitat de x element, i finalment sense voler-ho, els mataven. En aquell moment, les mateixes senyores que l'havien demanat, eren les que les denunciaven, ja que passaven a una situació molt complicada (en aquells dies sense un home, no valies res ni legalment ni socialment) i buscaven venjança.

Això és vàlid sempre que fossin fetilleres (moltes dones eren acusades de bruixeria sense haver gens de veure amb el descrit anteriorment)

2.2.7 Els judicis locals

Per aquest precís motiu (acusacions veïnals), era molt més habitual trobar judicis locals, que realitzats per la Santa Inquisició. Això va ocórrer a Espanya, però sobretot, a la comunitat autònoma de Catalunya. En estar menys centralitzada i ser un regne feudal que tenia les seves pròpies lleis, el poder jurídic era principalment local. El Sant Ofici, per tant, perdia autoritat enfront dels senyors feudals o els alcaldes, ja que eren judicis civils i no eclesiàstics. Per això la caça més gran de bruixes dins de la península es va fer en aquest territori, arribant a haver-hi centenars de dones jutjades. I encara que pugui semblar sorprenent, malgrat ser la Inquisició qui va llançar el missatge misogin que va portar a la persecució, va ser aquesta mateixa qui va salvar a més d'una dona de la força a Catalunya, per a així mantenir la imatge pública. Per això molts historiadors, comenten que la Santa

8

Concepció segons la qual la finalitat última de l'univers és l'home i les seves necessitats. (enciclopedia.cat)

Inquisició Espanyola no va ser tan cruel amb les dones com es creu. Però això, desgraciadament, no va ser igual en tot el continent.

2.2.8 La Inquisició Alemanya

Realment la caça més gran de bruixes no es va donar a Espanya, com es creu erròniament, sinó en el nord d'Europa, concretament a Alemanya. En pobles com a Colònia, Magúncia i Wurzburg va haver-hi entre 1200 i 2000 persones (majoritàriament dones) cremades vives i 60000 van ser assassinades. A totes elles se les acusava de fer pactes amb el dimoni.

Aquestes persecucions van ser realitzades per molts motius. En primer lloc, la misogínia. S'havia anat implantant en la societat, desacreditant a les dones, acompanyat dels missatges que enviava l'església sobre la sexualitat o la menstruació d'aquestes, fent veure que eren impures. D'altra banda, amb l'arribada de la reforma protestant (en aquest cas luterana⁹), es van deslligar uns certs conflictes bèl·lics, es va crear una inestabilitat molt considerable. Ja no era una societat que permetés sobreviure a la gran majoria, si no una que deixava molta gent fora del sistema. I com s'ha nomenat anteriorment, les tensions i situacions precàries provoquen la cerca de bocs expiatoris.

Per tant, a més dels motius que solien portar la gent a acusar a uns altres dels seus mals, com les males collites (1626, per exemple, és considerat un any sense estiu, a causa del fred que va fer a Europa), se li va sumar la “lluïta pel mercat de creients”. És a dir, fins llavors tot el poder de la fe el tenia l'Església de Roma, però en alterar-se això, va sorgir una competència entre catòlics i protestants per caçar als fidels. L'arma principal van ser les bruixes. Així que, qui més perseguia i matava, més ben considerat era i més gent s'emportava al seu territori.

2.2.8.1 Com eren les bruixes a Alemanya

Majoritàriament, les acusades eren dones per sobre dels cinquanta anys (per a aquestes llavors majors), pobres, sense patrimoni ni professió (encara que algunes acabades també ho eren per a així enriquir a l'església) i per descomptat, sense un home al seu costat. Se'ls detenien simplement pel rumor que s'expandia i les assenyalava com a bruixes. La situació es va extremar tant, que es va arribar a assassinar a nenes i també a algun home (perquè quan el foc arrasa, s'acaba cremant tot).

⁹ Corriente religiosa protestante que tuvo su origen en las ideas del alemán Lutero (1483-1546); se caracteriza por creer que la fe justifica al ser humano, rechaza el magisterio eclesiástico y tiene como fuente la Biblia interpretada por la razón individual. (Oxford Languages)

2.2.8.2 El final de la massacre Alemanya

Al pas que el segle XVII acabava, va anar finalitzant també la persecució de les bruixes. Principalment perquè ja no hi havia més dones que caçar. De fet, a la ciutat de Bamberg, es va haver d'actuar en contra dels responsables per la gran quantitat de morts que va haver-hi. La massacre va ser de tal nivell, que en algunes zones es van produir canvis demogràfics a causa de tantes mortes. Perquè o bé no van arribar a parir, o es van quedar centenars de nens orfes en una època en que la mortalitat infantil, era increïblement elevada.

Finalment, el pensament il·lustrat va aconseguir vèncer al místic, i d'aquesta manera, es van deixar de fer (a Europa), aquests homicidis.

3. PART PRÀCTICA

La literatura tant escrita com de tradició oral, sempre ha estat un medi de difusió. En el cas d'aquest treball en particular, s'esmenta una petita prova de la qual parla sobre bruixes. Elles majoritàriament han estat les antagonistes de milers d'històries, algunes fins i tot, han aconseguit arribar a la gran pantalla. El que succeeix, però, és que sent les bruixes no un element únicament literari, sinó també històric, la realitat segons la zona del món pot ser una mica diferent i, per tant, la influència social sobre els seus "mites" també. Per això mateix, amb la part pràctica es busca comprovar si hi ha algun tipus de relació entre el pas del temps i la localitat, amb la visió que existeix construint així un fil conductor que arriba des del S.XVI fins al S.XX, per veure com ha evolucionat el seu paper, el coneixement sobre elles i quins s'han prolongat fins a "l'actualitat". D'aquesta manera, es podrà descobrir si han continuat mantenint les seves particularitats regionals, o si els grans difusors han afavorit una globalització que deixa enrere qualsevol matís de les antigues diferències històriques.

Es dividirà en 2 apartats diferents. Obrirà la secció el Folklore Espanyol, aquest serà majoritàriament de tradició oral, ja que de forma escrita se'n té un recull molt minoritari de contes, probablement per l'esmentat abans sobre la Santa Inquisició. Precisament per això, per falta de contes transcrits, s'ha decidit considerar obres literàries on es descriu les característiques representatives d'una bruixa, com es fa per exemple a *La Celestina* i a *La Farsa del Nascimiento* i memòries de la gent que hi vivia en aquests pobles.

En segon lloc, aniran les històries nòrdiques, on l'objectiu final és poder parlar dels contes de Disney i descobrir si és qui ha aconseguit globalitzar la idea de la figura de la bruixa. Això sí, abans d'arribar aquí, s'esmentaran les versions de la seva inspiració, o sigui les dels escriptors del S.XIX, i, abans, l'origen d'on aquests els van extreure. Per tant, es començarà amb la secció titulada, "contes originals", per així entendre com eren vistes a l'antiguitat i per què, o amb quina intenció, van seleccionar justament aquests llibres.

3.1 Bruixes vs fetillers literàriament

En diverses ocasions, s'intenta crear una diferència entre el paper de fetillera i el de bruixa. A priori a la fetillera se la descriu com una dona que fa conjurs i aprèn la màgia en llibres antics i tracta al diable de manera brusca. A la bruixa, d'altra banda, com algú que tractava com el seu senyor al dimoni i algú que pacta amb ens sobrenaturals. Però la realitat és que comparteixen un gran nombre de característiques i comportaments. De fet, en el diccionari "Oxford Languages" les defineixen de la

mateixa manera. I encara que presumptament la bruixa té un paper molt més clau en la literatura del S.XVI, no es pot tenir del tot clar quan són l'una o l'altra. Perquè la diferència més gran (encara que moltes vegades els seus actes fossin els mateixos) era el càstig que rebien, les bruixes eren acusades d'heretge, i per això tenien penes de mort, com la de ser manades a la foguera o a la forca, mentre que a les bruixes mai les hi sentenciava d'aquesta manera. Per això potser en la llei civil i en la **Inquisició** si fos clar, però no en la literatura. On els seus càstigs a vegades eren desconeguts, o on només es parlava de comportaments comuns entre tots dos conceptes. En el llibre "La Celestina", per exemple, ella es considerava fetillera, però hi ha moments en els quals parla d'uns certs pactes típics d'una bruixa i no se li pot arribar a definir bé del tot.

Així que a continuació, en aquest treball es considerarà literàriament, bruixa a totes aquelles dones que actuïn com s'ha descrit anteriorment.

3.2 Folklore Espanyol

Per tal de poder veure com es definia a les bruixes a l'edat moderna a Espanya, es presenten una sèrie de contes originaris d'autors d'aquí, que han aconseguit arribar avui dia, encara que hagi estat sense massa ressò. Probablement, la majoria d'ells són desconeguts per gran part de la societat i sobretot pels nens, però al seu moment eren l'element que s'utilitzava perquè la gent tingués "por" d'aquelles dones.

3.2.1 Pirineu Aragonès

Érase una vez una abuela que vivía sola; nunca hablaba con la gente y tenía unas idcas muy raras. Todos los años en casa del alcalde se moría una vaca el día de Navidad, hasta que harto el alcalde, se quedó el día de Navidad en el corral para ver qué ocurría. Efectivamente, vio que sobre la vaca había un gato negro; entonces el cogió un palo y le rompió la pata al gato. Al día siguiente, la abuela tampoco tenía pierna.

- Anònim, tradició oral

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

Era una dona gran, que estava sola, no parlava amb ningú i que es transforma en un gat negre.

3.2.2 Galicia

«En la noche de San Juan se reunían todas aquí y decidían a qué casas iban a mandar plagas de piojos y a cuales darían protección y buena suerte [...] La difunta de mamá contaba que no eran tan malas [...] Siempre hablaba de una rapaza de Lourido que estaba enamorada de un chaval de As Laxes. Él se iba a casar con otra mujer, que era una bicha, y las *bruxas* la ayudaron a conquistarlo. Le dieron una harina para que cosiera un pan y se lo regalara a su enemiga, y esta empezó a adelgazar tanto que en pocas semanas ya no valía nada, de tan flaca que estaba, así que el chaval se enamoró enseguida de la de Lourido y se casaron al poco tiempo».

- Fina (entrevistada per R. Cabeleira)

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

En aquest cas, parla una dona des del punt de vista d'algú que va apreciar a les bruixes. Parla de que feien a la Nit de Sant Joan, i de com aconseguien fer bàsicament, d'alcoves.

3.2.3 La Celestina

Any de publicació: 1499

Autor: Fernando de Rojas

Resum:

Un noble, anomenat Calisto, entra en un hort aliè mentre persegueix un falcó que se li ha escapat. Allí es troba casualment amb Melibea, la filla de l'amo, i, enamorat d'ella, li declara el seu amor. Ella ho rebutja i li recrimina el seu comportament totalment inadequat, fent-li fora de manera violenta. Després de l'ocorregut, acudeix als seus criats per a demanar-los consell sobre com conquistar a Melibea. El primer, Sempronio, li recomana visitar a Celestina, una “vella alcavota” que gràcies als seus serveis podria resoldre el problema. El segon d'ells, Pármeno, intenta avisar-li que és una idea horrible, que la coneixia d'abans, per haver sigut el seu servent i la considera una dona perillosa, però no va tenir molt d'èxit en la seva missió.

Quan arriben amb la Celestina, ella, coneixedora del poc satisfet que està Pármeno amb la trobada, li ofereix una de les seves prostitutes a cadascun, per a així guanyar-s'ho. Una vegada explicada la idea, van acordar que els guanys rebuts per part de Calisto, serien dividits equitativament entre els tres.

Ella, gràcies al coneixement que posseïa sobre l'ànima humana, els ungüents que sabia preparar i el seu afalac, va aconseguir que Melibea caigués profundament enamorada de Calisto. Va preparar una cita per als dos i va rebre una cadena d'or com a pagament.

No obstant això, quan Sempronio i Pàrmene van anar a exigir-li el que els pertanyia, es va negar a donar-li-ho i la van assassinar. Després de cometre el crim, intenten fugir, però les seves núvies, en veure que han matat a la seva *madame*, els porten a ser capturats i ajusticiats.

Malgrat la mort dels seus criats, Calisto no renúncia a la seva cita amb Melibea. Després de veure's diverses vegades al jardí de la noia, una nit, creient que els seus nous criats estaven en perill, Calisto acudeix a ajudar-los. Accidentalment, cau d'un mur i mor. Melibea, que no concep la vida sense el seu estimat, li compta al seu pare Pleberio el succeït; puja pel cap a dalt de la torre de la seva casa i se suïcida llançant-se al carrer. L'obra acaba amb el plor del pare de Melibea, responsabilitzant de la desgràcia no als joves amants, sinó al món, a la mort, a la fortuna.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

La bruixa del conte, és Celestina, l'alcavota per excel·lència i un dels personatges femenins més importants de la literatura espanyola. El seu autor va deixar molt clar que era una obra amb un propòsit moralitzant, "*prevenir contra lisonjeros y malos sirvientes y falsas mujeres hechiceras*". Per tant, el paper de la fetillera, és fet amb la intenció precisament d'exposar com eren les males dones. Podria ser considerada com avariciosa, de classe baixa, sola (sense cap home al costat), afalagadora, realitzadora d'ungüents, vella...

Com bé explica un troç del llibre on Pàrmene la descriu:

“No lo creas, que tanto se enorgullece de que se lo digan como tú de que te llamen diestro caballero. Con ese título es nombrada y conocida. Si va entre cien mujeres y alguien dice «¡Puta vieja!», sin empacho voltea la cabeza y sonrie. Si pasa cerca de los perros a «¡Puta vieja!» suenan sus ladridos; si cerca de las aves, otra cosa no cantan que no sea «¡Puta vieja!». [...] si una piedra tropieza con otra, enseguida se escucha: «¡ Puta vieja!» ¡Sh qué gran comedor de huevos asados era su marido!”

3.2.4 *Égloga o Farsa del Nacimiento, p. 161.*

Any de publicació: 1474 - 1542

Autor: Lucas Fernández

Resum:

Gil i Bonifaci són dos pastors que es dediquen a presumir de les seves qualitats, entre la disputa, el segon anomena a la seva mare, la bruixa del conte. Més tard, a l'obra, apareix Marcario, un ermità que els demana que li guiïn pel camí. Per finalitzar, surt l'últim pastor, donant la notícia del naixement de crist. Parlen molt a sobre de la reencarnació i extreuen les seves pròpies conclusions.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

En aquest conte, el personatge de la bruixa és secundari i descrit detalladament per dos dels pastors més importants de l'obra, Gil i Bonifaci. A la seva descripció, la defineixen físicament com a una, puta vella maleïda, d'ulls ennuvolats i unes dents fortíssimes. Personalment, és una ermitana, entabanadora, endevina, beu vi amb devoció, sap fer d'alcajota, coneix el món de la fetilleria, fa menjar encantat, i diversos conjurs. Per últim, ella acostuma a ser-hi a la seva ermita o als cementiris a la nit i a visitar les cruïlles. Aquest apartat ens mostra com s'associava la bruixeria a llocs aïllats o d'un ambient més rural.

A continuació, s'exposen dos contes similars als coneguts de Disney, el que demostra que pot ser la literatura, mai va entendre de fronteres. Això sí, només es mantinguda l'essència que serveix per reconèixer-les. Les seves particularitats i diferències segons la procedència, deixen entreveure la visió de cada poble o el que necessitava explicar cada societat.

3.2.5 *Blancaneus i els set lladres*

Any de publicació: -

Autor: Tradició oral

Resum:

Un pare que tenia una filla tan blanca com la neu va enviduar i es va casar amb una altra dona que tenia dues filles. La madrastra menyspreava a Blancaneu perquè era molt maca, i ella i les seves

filles eren realment lletges. La madrastra va buscar a dos homes, i els va encarregar matar a Blancaneu. Aquests, incapaços de fer-ho, van deixar que s'escapés, van matar a un gos i li van portar a la madrastra la llengua i els ulls, dient-li que eren de la noia.

La nena vagant per la muntanya va veure una cova, on es va dirigir per a descansar. A prop seu, hi havia una altra cova tapada per una enorme pedra, que pertanyia a set lladres que movien la pedra dient: «Obre't, julivert!», i tancaven la cova dient: «Tanca't, herba-sana!». Així que coneixent el secret, Blancaneu va entrar i es va fer un guisat, i havent dinat el que va voler, els va fer els llits, va fregar, va escombrar, i va deixar tota la casa arreglada. Quan la van descobrir els lladres la van adoptar com una germana per ser tan servicial.

Però la madrastra tenia un mirall al qual sempre preguntava, Mirallet, hi ha una altra més maca que jo? Al que el mirallet va respondre que Blancaneu. Es va posar furiosa i va buscar una bruixa perquè li digués on estava i ordenar-li que la matés. Així doncs, la bruixa se'n va anar a la cova on vivia Blancaneu amb un anell que, quan es posava en el dit cor, produïa la mort. Va aconseguir introduir l'anell en el dit de Blancaneu i va caure morta. Quan van venir els lladres i la van veure, tots van plorar i “van acordar fer una caixa molt preciosa per a ficar-la en ella”. I en comptes d'enterrar-la la van tirar riu avall.

Un dia el fill del rei va sortir a caçar, es va acostar a la riba del riu i va veure a Blancaneu ficada en la seva caixa. La va treure d'allà, encara que amb molta feina. Quan la va obrir, va veure que era una jove, la més bella que ell havia vist en la vida i se la va emportar al palau. Un dia per casualitat li va llevar l'anell del dit cor i en el moment ella va tornar a la vida.

Ella li va explicar la seva història i ell li va demanar matrimoni. Els seus germans lladres van acabar vivint com a gent honrada en el palau.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemiga:*

En el conte apareix una madrastra, dona vídua, una mica “bruixa”, ja que posseeix un objecte màgic: un mirall que parla, i que ella utilitza només d'una forma vanitosa. No se li atribueix els defectes ni de l'edat ni de la lletjor.

També apareix una fetillera, una celestina de llibre, de la qual es diu que “tot ho sap i tot ho explica” (És, per tant, una tafanera i una xafardera, tan comunament atribuït a les dones). Coneix també l'art de l'embolic, embulla a la noia amb afalacs, li lleva els anells del dit cor i li introdueix el nou. Blancaneu cau morta en l'acte. La mort de Blancaneu per aquest motiu i la

seva tornada a la vida per la caiguda d'aquest, contrasta amb la idea del petó salvador del príncep en altres versions més populars.

La idea d'acudir a una fetillera encaixa amb la figura real de les bruixes o fetilleres en l'edat mitjana. Eren contractades per les seves habilitats i actua per encàrrec. No té grans característiques especials aquest personatge. De fet, és gairebé tan secundari com el pare o els caçadors.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

Blancaneu com bé narra el conte és una gran dona maca i servicial: “Es quedarà aquí com si fos germana nostra, arreglant-nos la cova com ha fet aquests dies. Però us adverteixo una cosa: compte amb ficar-se amb ella per a res, o mirar-la malament! L'hem de tractar tots com si fos germana nostra. Perquè no cregueu que fa poc amb fer els menjars i netejar la casa i escombrar i fregar i fer-nos els llits. Per això, si alguna vegada a algun de vosaltres se li ocorre ficar-se amb ella, rebrà el càstig que jo li doni.” Sorpren també l'actitud paternalista del cap dels lladres.

3.2.6 Mariquita i la seva germanastra

Any de publicació: -

Autor: Tradició oral

Resum:

Una nena òrfena, Mariquita, li demana al seu pare insistentment que es casi amb la professora del col·legi, ja que aquesta li havia promès que la cuidaria com si fos la seva filla amb la qual també podria menjar en el mateix plat.

Al final el pare accedeix a la petició i es casa amb la mestra. Al cap de poc temps, la nena es converteix en la criada de la casa fent totes les labors i vivint bruta i esparracada.

En una ocasió, tres dones li van concedir tres dons per atendre i cuidar a un nen que plorava en una casa. Quan la germanastra ho va veure, va desitjar el mateix. Però enganyada per Marieta, maltracta al nen i és castigada per les tres dones amb tres malediccions.

En la seva tornada a casa, s'anuncia el ball que el príncep organitza per a trobar dona. Així que la madrastra i la germanastra obliguen la pobra noia a cosir dos vestits sense parar per a lluir en la festa. Per a aquest dia ella no tenia roba i continuava bruta, així que van tornar les tres dones i li van portar roba, unes precioses sabates i un carruatge. Amb una condició, que tornés abans de la mitjanit.

Durant la festa les malediccions de la germanastra van fer que no pogués acostar-se al príncep. No va succeir així amb Marieta i els seus dons, que van captivar al príncep amb el qual va ballar tota la nit.

A la mitjanit Marieta va sortir corrent descurant una sabata en la fugida.

El príncep va recórrer tot el regne fins a trobar a Marieta a casa de la madrastra. Aquesta no va dubtar fins i tot a tallar-li els dits a la seva filla per a intentar que el peu entrés en la sabata. En trobar a la protagonista, es casa amb ella. Llavors, la princesa Marieta, castiga la professora i a la seva filla convertint-les en criades de palau.

Anàlisis:

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemic:*

En aquest cas són la madrastra i la germanastra. És una dona vídua que busca marit. Com moltes dones en aquesta situació. Ens fa referència a les maquinacions de la mestra per convertir-se en la dona del pare de la protagonista. Es guanya la confiança amb una clara intenció.

L'element màgic en aquest conte serveix com a càstig a la germanastra per envejosa. Però sorprèn el fet que la protagonista menteix a la seva germanastra per venjar-se.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

En aquest relat les activitats domèstiques són vistes com un càstig. Només són vistes amb bons ulls quan les fa per voluntat pròpia. En el moment que sent al nen plorant a una casa. Per bondat entra, l'agafa, el canvia, el renta, li dona un biberó i el fica al llit. En aquest moment és recompensada. I torna a aparèixer l'element màgic, però és un element propi dels protagonistes.

3.3 Contes més enllà de les “fronteres”

3.3.1 Contes Originals

3.3.1.1 *Blancaneus*:

Títol original: La jove esclava

Any de publicació: 1634

Autor: Giambattista Basile

Resum:

Una fada va condemnar a mort a una nena en el setè any de la seva vida. Quan els va complir, mentre la seva mare la raspallava, es va clavar la pinta accidentalment al cap de la nena, aparentment, matant-la. La mare va col·locar a la petita en set taüts de cristall, encaixats els uns dins dels altres, i la va tancar en una habitació del castell on vivien. La dona finalment va morir de pena i li va donar la clau del refugi al seu germà, dient-li que mai l'obris. La cunyada va prendre la clau, va obrir la porta i va trobar a una bella jove dins d'un taüt de cristall (perquè la nena continuava creixent mentre dormia).

L'esposa gelosa va pensar que el seu marit volia tancar a la nena a l'habitació per a poder mantenir relacions sexuals amb ella. Llavors va decidir treure-la d'allà estirant-li tan fort del cabell, que la pinta va relliscar i es va trencar l'encanteri. Després va convertir a la nena en la seva esclava i la va torturar diàriament deixant-li la cara destrossada. La nena va decidir que la millor opció era suïcidar-se, i mentre esmolava la fulla per a dur-ho a terme, li va contar la seva trista història a una nina. El seu oncle, en escoltar el seu monòleg, va decidir bandejar a la seva esposa, demanar ajuda mèdica per a la seva neboda, i més tard, casar-se amb ella.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

En aquesta història, a part de la fada que provoca l'encanteri (de la qual poca informació es té), la principal antagonista és la dona del tiet de la noia. El seu tret més destacable seria la gelosia i l'obsessió que el seu marit no tingui sexe amb una altra noia. A més el fet de que sigui guapa la porta a voler transformar-la en lletja mitjançant la violència, així que l'enveja també apareix.

Per tant, amb aquest conte s'aconsegueix reforçar la idea que les dones han de competir les unes amb les altres i agradar als homes fent el que faci falta per aconseguir-ho.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

Aquesta noia té la sort de ser guapa i la desgràcia de tenir una tieta que la maltracta a causa d'això. Ella no té la capacitat de sortir d'aquella situació i veu la mort com a solució. Finalment obté que el seu tiet la salvi. Així que, el que aconsegueix el seu paper, és fomentar la visió de la dona com a ésser vulnerable i que necessita un home per a ser salvada.

3.3.1.2 *La ventafocs*

Títol original: Yeh-Shen

Any de publicació: S. VIII- X

Autor: Tradició oral

Resum:

Yeh-Shen era la filla d'un cap miner. En morir ell i la seva mare (2a dona del pare), va quedar a cura de la seva madrastra, que ja tenia una altra filla. Aquesta en veure que la criatura tenia moltes més virtuts que la seva filla, va decidir desfogar la seva enveja fent-li la vida impossible. Li manava fer els treballs més difícils i no la respectava.

La nena mai sortia amb la finalitat de divertir-se, de fet, el seu únic amic era un peix d'ulls daurats, que vivia en el riu que passava al costat de la casa. Cada vegada que veia acostar-se a la Yeh-Shen, sortia a saludar-la i ella li donava un petit tros de l'escassa quantitat de menjar que li donaven. La madrastra quan es va assabentar que allò li feia feliç, va decidir matar al peix amb una daga i desfer-se d'ell.

La noia en arribar al riu i veure el marro, va convertir-se en un mar de llàgrimes. Però de sobte, va aparèixer un ancià, amb una llarga cabellera i vestit amb vestidura de captaire. Li va contar que el seu peix era màgic i li va lliurar les seves espines. Cadascuna li concedia un desig, i ella va anar utilitzant-les quan sentia una gana irremeiable.

Va arribar la primavera i amb ella el festival on els més joves anaven a buscar amb qui casar-se. A la Yen-Shen li va ser prohibit anar, perquè la madrastra tenia por que li fes ombra a la seva filla. Ella va demanar a les espines una roba adequada per a anar a l'esdeveniment i se li va concedir. Li van vestir amb un vestit blau celeste i amb unes sabates daurades i brodades. El més important per a mantenir l'encanteri era no perdre el calçat.

Quan per fi estava dins la festa, es va sentir feliç i afalagada, fins que va sentir la seva germanastra sospitar de la seva identitat i va sortir fugint. En córrer va deixar una sabata enrere i la

seva roba es va desfer. En arribar a casa es va adonar que si no la recuperava, el seu amic hauria partit ja per sempre.

Poc després un vilatà va vendre la sabata i va arribar a les mans del rei. Aquest es va enlluernar amb la seva bellesa i la seva grandària i va voler trobar a la propietària. Van posar la prova d'amor en una plaça i centenars de dones van provar sort (entre elles la madrastra i la germanastra), però cap va ser l'afortunada. No va ser fins a mitjanit que Yen-Shen va acudir-hi, tot per tal d'evitar ser vista. Va comprovar que era el seu i se'l va emportar a casa. El rei i els seus homes la van perseguir i van picar a la seva porta.

Ell li va demanar matrimoni, ella va acabar vivint a palau i les seves companyes d'habitatge van ser abandonades en una cova on van acabar morint per una tempesta de pedres.

Anàlisis

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemic:*

La madrastra es podria definir com a una envejosa i una persona que fereix per aquest precís motiu. Donant a entendre que has de ser justa i no tenir gels de les qualitats de les altres dones encara que a la vegada això sigui el més important per a la societat. A més, ella es queda viuda i intenta buscar un altre marit, reforçant la idea que les dones no poden viure soles i que si ho fan acaben trastornades.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

Encara que la Yen-Shen tingui el paper protagonista, és una noia d'una personalitat molt plana. Podríem dir que és sensible com a tret característic, però l'únic que fa un gir a la fosquedat de la història i el que fa que millori la seva vida, són els seus atributs físics. Inculcant així a les nenes que han de desitjar ser guapes per poder ser la dona d'un home de bé, que serà l'únic que aconseguirà salvar-les de la crueltat.

3.3.1.3 *La bella dorment*

Títol original: Sole, Luna e Talia

Any de publicació: 1634

Autor: Giambattista Basile

Resum:

Un senyor va tenir una filla anomenada Talia. Els astrònoms de les seves terres van predir que la nena es clavaria una estella de lli i tindria un cruel desenllaç. Per a evitar que això ocorregués, el seu pare va prohibir qualsevol planta de lli, cànem, o material d'aquesta classe a la seva casa.

Quan ella va créixer, va veure a una dona filant i tal va ser la seva curiositat que es va acostar a la roda, va començar a girar el lli i es va clavar una estella sota l'ungla. Va caure morta i la dona va fugir. El seu pare després de descobrir la desgràcia, la va deixar aïllada en una casa de la muntanya i va tancar les portes.

Temps més tard, un rei que caçava, va trobar el refugi i va entrar. Va veure a Talia adormida i va saber que estava fetillada i no morta perquè encara li corria la sang. Com li va agradar va decidir violar-la estant ella inconscient i més tard va tornar al castell. Nou mesos després la noia va tenir dos fills, un nen i una nena, que es deien Sol i Lluna. En ells es podien veure dues estranyes joies, i van ser cuidats per dues fades que acudien al palau i els col·locaven sobre els pits de la seva mare. Una vegada, mentre buscaven el mugró sense trobar-lo, van succionar un dels dits de la seva mare, i ho van fer tan fort que van treure l'estella de lli que s'havia quedat clavada en ell.

Talia es va despertar així d'un llarg somni, i veient sobre ella als seus dos bessons, els va sostenir contra el seu pit. El rei li va dir a la seva amant qui era, i com va ser que l'havia trobat. Ella va acceptar el seu amor i va esperar que ell tornés al seu regne. Aquell dia, a ell, mentre dormia, se li van escapar els 3 noms de la seva nova família. L'esposa, escoltant-los, va enviar al secretari en nom del rei, perquè li demanés a Talia que li enviés els nens. Ella va obeir. La reina li va dir al cuiner que els matés i que els servís en el banquet, però aquest es va compadir i els va amagar a casa seva.

La reina no satisfeta amb veure com el seu marit suposadament es menjava als seus fills, va cridar a la princesa al castell preparant-li una foguera. Aquesta es va anar traient peça per peça la roba i pegava un xiscle per cadascuna d'elles. El rei va arribar a temps, li van explicar el que succeïa i va manar als seus homes que cremessin a la seva dona. El cuiner va ser amenaçat de ser el següent per suposada deslleialtat fins que la seva dona va arribar amb els nens.

Finalment, es van casar, van viure feliços i el cuiner va ser camarlenc.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

La dona que és la cruel al conte, ho acaba sent per venjar-se del seu marit, el qual li està sent infidel amb una altra noia, (que, per cert, és més jove). D'aquesta manera, aconseguen enviar un clar missatge a les ciutadanes, *no has de ser gelosa*. Elles accedien a suportar que els seus homes se n'anessin amb altres dones, encara que els hi fes mal, encara que volguessin fugir, ja que realment, no tenien pràcticament opció. Si no seguien aquestes pautes, eren acusades d'estar boges. De fet, al conte per si no quedava prou clar, li posen com a càstig acabar com "una bruixa d'aquelles" i ser cremada a la foguera.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

La protagonista és una noia jove, guapa i submisa. Accepta el suposat amor d'un home que no coneix de res i que a més, el primer que fa en veure-la és violar-la. No té aspiracions pròpies ni curiositat pel seu passat. Prefereix viure cuidant a dos bebès i sent l'amant d'un rei que està casat. Amb això s'incentivaven certs pensaments com el que envellir és sinònim de perdre la bellesa, que ser guapa ha de ser un objectiu prioritari com a dona, que si un home vol estar amb tu, has d'accedir-hi i que si ells tenen diners, és fins i tot una fortuna.

3.3.1.4 La sireneta**Títol original:** Undine**Any de publicació:** 1811**Autor:** Friedrich de la Motte Fouqué**Resum:**

Ondina¹⁰, la filla del Rei de la Mar, deixa la seva llar a la recerca d'un amor humà amb l'esperança de trobar una ànima immortal. Creix en la terra convertida en nena i és criada per un pescador i la seva esposa. A mesura que madura, s'enamora del cavaller Huldbrand von Ringstetten, amb qui es casa poc després. Huldbrand jura amor etern a Ondina malgrat conèixer la seva veritable naturalesa. Kühleborn, l'oncle d'Ondina, li adverteix que no s'enamori d'un humà perquè si alguna

¹⁰ Una ondina es un ser fantástico de cabellos y ojos de agua, de pura belleza que atrae irremediabilmente la mirada de los hombres, tal es su encanto. Son seres pertenecientes a la mitología germánica, así como escandinava. Sus lugares comunes de residencia son los lagos, ríos y fuentes, donde manejan el poder del agua y otros seres faéricos similares en beneficio de una causa benigna, pero que en el fondo pueden acarrear una terrible maldición.

vegada ell la danya, tots dos moriran. Bertalda, amiga d'Ondina i ex-xicoteta de Huldbrand, intercedeix per a arruïnar la seva idíl·lica vida junts fent que Huldbrand tracti malament a Ondina a més de tornar amb el seu primer amor. Els esperits de l'aigua exigeixen la seva venjança, i Ondina serà qui posi fi a la vida de Huldbrand amb un petó immortal.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

L'única "enemiga" al conte és la dona que interfereix dins de la història d'amor. Per "culpa" d'ella acaben morint els dos protagonistes, per tant, és el personatge més odiós, ja que no es planteja com a culpable a l'home que deixa la seva esposa pel seu antic amor.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

La protagonista lluita pel seu major desig, tenir una ànima immortal. Per aconseguir-ho s'enamora d'un humà i accepta la possibilitat inclús de morir per tal de provar de tenir-la. Finalment, mata al seu estimat perquè era el que devia fer. O sigui que el seu tret més característic és la valentia o la inconsciència.

3.3.2 Contes nòrdics

3.3.2.1 *Blancaneus*

Títol original: Blancaneus

Any de publicació: 1812

Autor: Jacob Grimm, Wilhelm Grimm

Resum:

En un regne, va néixer una nena tan blanca com la neu, i per això la seva mare, qui poc temps després va morir, la va cridar Blancaneu. Amb el temps el seu pare es va casar amb una altra dona. Aquesta era una obsessa de la bellesa i sempre li preguntava al seu mirallet màgic que qui era la dona més bella del regne, al que aquest responia, vostè senyora. Les paraules de l'artefacte van canviar quan la princesa va créixer. La madrastra, en sentir que la filla del seu marit li havia robat aquell lloc, va sentir tanta enveja que va decidir matar-la. Va cridar a un caçador perquè ho fes, però aquest es va apiadar d'ella per la seva divinitat i li va lliurar com a falsificació de la prova dels fets, els pulmons i el fetge d'un senglar, ja que el desig d'aquesta era menjar-se els de la jove. La reina va tornar a fer-li la mateixa pregunta al mirall, aquest va respondre que allà present ella, però que passades les set muntanyes, Blancaneu. Va resultar que la princesa s'havia refugiat a casa de set nans que li deixaven viure allà amb la condició que cuinés i netegés. La madrastra va decidir disfressar-se i anar a aquell lloc per a matar-la amb les seves pròpies mans. Ho va fer fins a tres ocasions diferents fins que el mirall li va confirmar la defunció del seu objectiu.

En la primera d'elles, vestida d'anciana li va oferir uns cordons de seda per al coll, li ho va nuar i va estrènyer tant que va aconseguir penjar-la. Hores més tard van arribar els nans i la van salvar. En la segona vegada, va enverinar una pinta i disfressada de comerciant la va acabar podent pentinar, de manera que quan aquesta va tenir contacte amb el seu cap, es va desmaiar immediatament. En tornar de treballar els seus 7 amics van tornar a reanimar-la. Finalment, es va presentar com una pagesa i amb mitja poma enverinada. Per a convèncer a Blancaneu, es va menjar ella el tros que estava en bon estat i així la noia va accedir a agafar-la. Va ser provar-la i caure a terra, provocant ja oficialment que “morís”.

Els nans la van col·locar entristits en un fèretre perquè sempre se li veiés. Un rei que passava per allà la va veure tan bonica que va decidir que havia de tenir-la sempre a la seva vora. Per aquella decisió, els seus homes havien de portar-la sempre amunt i avall. Un dia li van donar un cop per

l'esquena i el tros de poma que tenia en la gola va sortir rodant, donant així pas al fet que ella es despertés.

Es van casar i van viure tots a palau. Quan la reina es va assabentar que hi havia una nova reina més bella que ella, va anar a comprovar qui era. En veure la cara de la seva fillastra sota la corona, es va quedar sense parla. Per a castigar-la pels danys causats, li van fer posar-se unes sabatilles d'acer ardents, obligant-la a ballar amb elles fins que morís.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

La bruixa d'aquest conte és la madrastra de la nena. Està obsessa amb ser la més guapa del regne i a l'assabentar-se que ho és Blancaneu sent tanta enveja que vol matar-la. Ho intenta fins a 4 vegades, la primera avisa al caçador i els altres 3 cops amb 3 objectes i 3 transformacions diferents, és a dir, 6 encanteris. Això ens indica que era una fetillera i dominava els elements naturals. L'acaben matant de forma cruel com a càstig del seu mal comportament. A diferència de l'altre aquesta no sent gels perquè altre home la vulgui a ella, sinó pel seu ego.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

És una noia que podria ser definida com a guapa, agradable i sobretot, ingènua, ja que cau al parany de la bruixa 3 cops. Tothom l'adora, fins i tot el príncep.

Conclusió:

Per tant, amb aquesta versió del conte es torna a reforçar la idea que les dones no han de competir les unes amb les altres perquè si fas això, seràs mal vista; però a la vegada, has de ser la més guapa per agradar a un home que et pugui salvar de la vida cruel, ja que ell et donarà la felicitat.

Comparació amb el conte original:

Coincideixen en els següents elements:

- La princesa bonica i jove
- La dona envejosa i adulta
- Una mare de
- La pinta enverinada
- Un final feliç gràcies al fet que es casen amb un home.

Hi ha diferències en els següents elements:

- La tieta passa a ser la madrastra
- El tiet salvador passa a ser un príncep
- La “bruixa” passa de ser desterrada a ser matada de forma cruel
- En comptes de maltractar a la nena passa a matar-la

Hi ha referències en els següents elements:

- Els 7 taüts passen a ser els 7 nans

3.3.2.2 La ventafocs

Títol original: La ventafocs

Any de publicació: 1812

Autor: Jacob Grimm, Wilhelm Grimm

Resum:

El pare de la Ventafocs era un home adinerat que va perdre a la seva dona quan la nena era petita. Aquesta, anava sempre que podia al sepulcre de la seva mare. Va passar un temps i ell va tornar a casar-se amb una dona que tenia dues filles. Ambdues es van dedicar a fer-li la vida impossible a la Ventafocs, de fet, el seu nom prové d'allà, ja que sempre estava plena de pols a causa d'ocupar-se de les feines de casa, de la cuina i de qualsevol mena de treball pesat.

En una ocasió en la qual el pare tornava d'una fira, els va comprar el que cadascuna de les nenes desitjava. En el cas de les germanastres, vestits i joies, en el d'ella, una branca que va acabar plantant al costat d'on descansava la seva mare. Aviat va créixer un arbre i al costat d'ell vivia un ocellet. Ella anava a visitar-ho 3 vegades al dia i aprofitava per a plorar i orar, a més d'això, el seu amic li concedia els desitjos que demanava.

Un dia va arribar una invitació del regne, ja que l'objectiu era que el príncep contragués matrimoni, va ser dirigit a totes les noies solteres. La durada de la festa era de tres dies i a Ventafocs no li anava a ser permès anar cap d'ells, però després de moltes súpliques, la madrastra li va deixar amb la condició que recollís un plat de llenties. La jove va demanar ajuda a tota mena d'ocells perquè l'ajudessin. Quan les van aconseguir posar en un plat per primera vegada, la madrastra li va exigir que ho fes dos més i això van dur a terme entre tots. Finalment, li va dir que de totes maneres no li deixava anar perquè no tenia amb què presentar-se.

Ventafocs va sortir fora i li va dir al seu arbolet, “arbret petit, dona’m un vestit; que sigui, d’or i plata, molt ben teixit” i li va ser concedit. Va ser a palau i va ballar tota la nit amb el príncep, a mitjanit va fugir i es va amagar en un colomar, la reialesa va manar destruir-lo, però ella va marxar abans a la seva casa i va deixar el vestit en el sepulcre. Van intuir qui era, però en arribar a la seva casa la van veure asseguda amb una altra roba i es van sorprendre. L’endemà es va repetir el mateix procés amb els següents canvis: el vestit era més bonic, ella es va amagar en una perera i qui el va talar va ser el seu propi pare. Això sí, ella continuava asseguda i el vestit allí guardat. L’últim dia va ocórrer el mateix, amb la diferència que el terra va ser envernissat amb peix perquè fos enganxós. La sabata d’or de la noia es va quedar allí pegat. L’endemà el príncep va ser a casa de la qual sospitava que era la propietària i els va proposar provar la sabata. Les dues germanes ho van intentar, una es va tallar els dits i una altra el taló a imposició de la mare, però els coloms que estaven en el sepulcre li van dir al príncep que es fixés bé i aquest va descobrir com sagnaven. Abans de rendir-se va insistir a veure a la tercera filla malgrat que li van advertir que estava bruta. El peu va encaixar i se’n van anar a cavall, passant per enfront dels coloms que li confirmaven que era ella.

Es van celebrar les noces i les germanastres van acudir per a beneficiar-se. Els coloms, els qui se n’havien anat a viure amb cendrosa, els van picar en els ulls a causa de la seva falsedat i enveja, deixant-les eternament cegues.

Anàlisis:

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemiga:*

L’enemiga del conte, és la madrastra de la protagonista. Ella és qui li fa la vida impossible, obligant-la a ser la seva criada i qui no li permet anar al ball on podria trobar l’amor. És despietada, no té cap mena de compassió amb la nena i desconfia de les qualitats de les seves pròpies filles, de fet, aquesta inseguretat, fa que es comporti així. Tampoc té gaires escrúpols a l’hora d’obligar les germanastres a tallar-se un tros de peu amb tal que es cassin amb l’heredé al tro.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

La ventafocs és una nena òrfena que es veu obligada a compartir la seva vida amb tres completes desconegudes que li tracten malament. Amb la seva reacció d’acceptació i cap tipus de revelació, ens ensenya com és de submisa i “conformista”. Té un gran penar a causa de la mort de la seva mare i va diàriament a veure-la, per tant, és de sentiments molt profunds i arrelats. El seu somni és trobar l’amor i gràcies a la seva indubtable bellesa ho aconsegueix. És amiga dels animals, qui l’ajuden en tot moment. A més té un amic amb poders màgics que li compleix tots els seus desitjos.

Conclusions:

En aquesta versió, la protagonista torna a ser jove, guapa i submisa. Com és bona, al final té “la recompensa” d’un final feliç. Un pensament que ens fa creure que el matrimoni és la solució a tota pena i que les dones no han de lluitar per prosperar per si mateixes, només per ser vistes per algú que sigui vàlid. L’antagonista és la madrastra, perquè és cruel amb ella, però en cap moment es recalca la figura del pare com a personatge negatiu. Realment si es reflexiona, és ell qui hauria de cuidar-la i obligar a la seva dona que respectes la seva filla, però no, accepta la situació que hi ha i en cap moment es revela, és més, es despreocupa totalment. Enviant així el missatge que els homes poden descuidar-se dels nens sense cap problema, que les que han de ser-hi allà són les mares. Si no tens la sort de tenir mare, et tocarà una madrastra que ha passat per el martiri de veure’s sola i ara que té un altre home perquè la mantingui, vol tots els seus ingressos per ella o les seves filles (si és el cas que té).

Comparació amb el conte dels Grimm:

Coincideixen en els següents elements:

- Una protagonista bonica i jove
- La madrastra, com a antagonista (una dona envejosa i adulta)
- Una mare morta
- Un príncep que les salva
- Ella és la criada de la família
- La festa organitzada
- La sabateta clau
- Dones provant-se les sabates
- Vestit increïble
- Amor a primera vista

Hi ha diferències en els següents elements:

- El pare és viu
- El peix passa a ser un ocellet de la sort
- Hi ha dues germanastres no una
- Hi ha 3 dies de festa en comptes d’1
- La roba en el primer cas es desfà i al segon no

- La sabata no es cau sense voler sinó que es obra del rei
- Les germanastres acaben sense trossos de peu
- La madrastra no mort i les germanastres només queden cegues

Hi ha referències en els següents elements:

- Al primer conte la noia acudeix a dur-se la sabata a mitjanit i al segon la ventafocs se'n va de la festa a aquella hora els tres dies

3.3.2.3 La bella dorment

Títol original: La bella dorment

Any de publicació: 1812

Autor: Jacob Grimm, Wilhelm Grimm

Resum:

Els reis després de molta espera, van aconseguir donar a llum a la filla que tant desitjaven. Per a celebrar-ho, van fer una festa on van voler convidar a les 13 fades del regne. Per desgràcia només tenien 12 plats d'or, per la qual cosa la tretzena va quedar fora de les invitacions. Quan va acabar el banquet, les fades van anar d'una en una donant-li una virtut a la nena, en arribar el torn de l'última, va aparèixer la que s'havia quedat fora i va dir: “La princesa es punxarà amb un fus quan compleixi els quinze anys, i caurà morta”. Després va marxar. La dotzena fada va atenuar l'encanteri anterior dient que només dormiria durant cent anys.

El dia dels seus quinze anys, els seus pares no estaven a casa, i ella va aprofitar per a recórrer el castell. Va arribar a una habitació on la seva àvia filava i li va demanar que li ensenyés. Després d'una estona es va punxar com s'havia dit a la predicció, i encara que el seu pare els havia cremat tots per a evitar-lo, es va deixar aquell.

El somni es va estendre per tot el castell i van quedar tots adormits. En la façana va començar a créixer un roser que ho cobria tot, i encara que molts cavallers van intentar assaltar-lo, tots van morir en l'intent. Però els anys van passar i en el moment en el qual va aparèixer el fill d'un rei, va donar la casualitat que es van complir els 100 anys. Les flors es van obrir i van tancar al seu pas per a rebre'l. Va buscar per tot el castell a la jove, la va trobar i li va fer un petó als llavis. Ella va obrir els ulls i automàticament estava enamorada. Van despertar a la resta i es van celebrar unes boniques noces.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

En aquesta versió del conte, resulta que la dona maligna és una fada. Ella és cruel per venjar-se d'aquells que l'han deixat fora sense aparent motiu ni cap explicació. Encara que el seu paper només és presencial al principi, ella és la que desencadena tota la trama, per tant, és de total importància. No es poden extreure molts trets característics, però com a bona dona fora de la societat, és capaç de llançar un malefici que no deixa precisament indiferent a ningú.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

Torna a ser una princesa guapa, i probablement submisa, respectuosa i poc rebel, ja que es sobreentén que ella mai donava voltes per palau i va aprofitar per fer-ho el dia que no hi eren. Segurament també era curiosa i per això el desig d'aprendre a filar. Per últim, és salvada per un home del qual s'enamora només amb veure'l un cop, cosa que resulta una mica superficial.

Conclusió:

Per tant, amb aquesta versió del conte es reforça la idea que les dones no han de ser venjatives, sinó bondadoses, perquè així tothom les estimarà, encara que no les tractin com si ho fessin. A més d'engrandir el pensament que casar-se amb un home és el millor que els hi pot passar i recalquen aquesta falsa idea de l'amor a primera vista. Un fet que moltes nenes ingènuament tomen com a objectiu de cara al futur.

Comparació amb el conte original:

Coincideixen en els següents elements:

- La noia bonica i jove
- Una dona que és la causant del problema més greu
- Una estella que punxa
- Un somni profund
- Un final feliç gràcies al fet que es casen amb un home

Hi ha diferències en els següents elements:

- En el segon conte la dolenta és una fada, al primer una reina que no llença cap malefici simplement és gelosa, però el somni profund és a causa del lli.

- Els dos nadons desapareixen
- El paper del cuiner desapareix
- La segona no és violada
- A la segona dona no la maten cremada, simplement deixa d'aparèixer
- Al primer llibre no dorm tothom, només Talia

3.3.2.4 *La sireneta*

Títol original: La sireneta de mar

Any de publicació: 1837

Autor: Hans Christian Andersen

Resum:

La història comença amb la sireneta preguntant-li a la seva àvia si els humans viuen eternament. Aquesta li conta que viuen menys que elles (tres-cents anys aproximadament) però que, en canvi, la seva ànima és immortal i va al cel. La noia desitja tenir aquest final en comptes d'acabar sent escuma de mar. Per aquest motiu fa un pacte amb una bruixa, la qual li concedeix dues cames a canvi de la seva veu, advertint-li, a més, que cada vegada que trepitgi el terra, sentirà com si li estiguessin clavant espases. L'última condició era que el príncep l'estimés i es casés amb ella.

Desgraciadament, malgrat ella haver-li salvat d'una forta marea, el príncep es casa amb la princesa del regne veí a causa del seu desconeixement de qui havia estat l'heroïna.

La sireneta ja amb el cor trencat, rep una daga encantada per part de les seves germanes. Les que hi havien cedit el seu cabell a canvi d'aquell artefacte que tenia el poder de retornar l'estat de sirena.

La clau estava a usar-la per a assassinar al príncep mentre dormia i deixar que la seva sang caigués sobre les seves cames per a així recuperar la cua. El gran cor d'ella, li va impedir fer-ho i va optar per desfer-se en la mar.

Això sí, gràcies a les seves bones accions, la seva ànima es va convertir en una de les filles del vent. Elles li van dir que encara tenia possibilitats d'obtenir una immortal com la que tant havia desitjat. La manera d'aconseguir-ho era fent bones obres durant tres-cents anys. Llavors la seva ànima podria anar al cel i viure allí per sempre.

Anàlisis

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemic:*

Encara que al conte se li esmenta directament com a bruixa, no arriba a ser del tot una dona cruel. Això sí, té màgia i demana coses “poc habituals” a canvi dels seus encanteris. En comptes de demanar diners, el que vol és, la veu d’ella, la mort d’un dels dos com a càstig, els cabells de les germanes com a intercanvi. I aquest fet recorda molt, a quan les acusaven de la utilització de materials poc usuals per als seus encanteris.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

És una dona que actua amb bondat i renúncia per allò que tant desitja, a la seva veu i a la seva vida (si es que tot plegat sortia malament com acaba succeint). I és premiada per no ser venjativa i pensar en la resta en comptes d’en si mateixa.

Conclusions:

En aquesta versió, l’antagonista torna a ser una dona, però en aquest cas, no la que interfereix dins de la relació, ja que en aquest cas no és conscient, sinó que ho és la bruixa que li demana la veu a canvi, la que fa que pateixi en caminar i la que fa que acabi morint com a càstig per no ser estimada. Dona una visió que has de ser bona i 0 venjativa perquè així les coses bones et seran recompensades.

Comparació amb el conte dels Grimm:

Coincideixen en els següents elements:

- La sirena bonica i jove
- El príncep
- La dona que interfereix
- La mort de la protagonista
- El desig d’una ànima immortal
- La sireneta té el cor trencat

Hi ha diferències en els següents elements:

- Apareix la figura de la bruixa
- La dona amb la qual es casa desconeix la parella
- L'aparició de la pèrdua de veu
- El dolor a l'hora de caminar
- No mata al seu estimat
- La protagonista viu eternament

3.3.3 Pel·lícules Disney

3.3.3.1 *Blancaneus*

Títol original: Blancaneus i els set nans

Any de publicació: 1937

Autor: Walt Disney

Resum:

En la pel·lícula, la primera escena que es veu és la de la bruixa cridant al mirallet màgic, per a això li demana al foc que li doni la seva força. Li pregunta qui és la més bella del regne i aquest descriu a Blancaneu. La madrastra enfurida treu el cap a veure el que està fent la princesa i descobreix que parla amb un noi del qual està completament enamorada. Després d'això li demana a un caçador que la mat i que com a prova li porti el seu cor. Quan aquest es troba en el bosc tot sol amb ella, és incapaç de fer-lo i li adverteix del que ocorre. A canvi i com a prova, li lliura el cor d'un senglar a la vilana. Blancaneu travessa un bosc maligne i es fa amiga d'uns animalets que li porten fins a la casa dels nans. En entrar observa una casa completament bruta i decideix posar-se a netejar-la perquè l'allotgin, a més de rentar la roba i fer el menjar.

Els nans surten de la mina i quan estan prop de la seva casa veuen que està la llum encesa. Passen temerosament i s'adonen de la neteja, al final descobreixen que és una jove i es queden tranquils, a excepció d'un d'ells. Aquest, anomenat Rondinaire, fa comentaris de desconfiança, com “el menjar està embuixat”¹¹ o en assabentar-se del motiu pel qual ella està refugiada allí, diu: “La reina és una bruixa i vindrà volant cap a nosaltres per a descarregar la seva fúria. Domina la màgia negra”¹². Més tard la princesa els obliga a dutxar-se i el mateix nan que renega a fer cas els diu a la resta que els falta “els llaços roses i el perfum”¹³.

La bruixa en preguntar de nou qui és la més bella del regne, i rebre la resposta que encara passades les 7 muntanyes continua sent Blancaneu, decideix acabar amb ella amb les seves pròpies mans. Agafa un primer llibre d'encanteris per a canviar la seva aparença i passar desapercebuda.

¹¹ Disney. W (Productor), Jackson. W (Director). (1937). *Snow white and the seven Dwarfs* [Pel·lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studio

¹² Op.cit.

¹³ Op.cit.

Utilitza, pols de mòmia, foscor de la nit, canviador de veu per la d'una bruixa, crits de terror, una ràfega de vent i un gran llampec. S'ho pren i es transforma, espantant fins i tot el seu corb. Prepara una poma enverinada i està llesta per a l'acció. Mira l'opció de com es podria desfer l'encanteri i en adonar-se que només amb un petó d'amor veritable seria possible, riu pensant que l'enterraran viva.

Mentrestant en la caseta ballaven i cantaven i Blancaneu contava la seva història d'amor, al que Rondinaire conclou amb: “les dones són pitjor que un mal de queixal”¹⁴. Abans anar-se'n a dormir ella fa una oració per tots ells i pels seus més estimats somnis. L'endemà els 7 li diuen que vagi amb molt de compte amb els estranys i ella els hi dona un petonet. Apareix llavors la madrastra disfressada i li intenta vendre la poma, els ocells la comencen a atordir i Blancaneu la fica dins de casa. La bruixa per a “agrair-li l'hospitalitat” li regala la poma “de l'amor” i aquesta il·lusionada se la menja. Mentrestant els animalets criden als set amics. Quan arriben la jove està a terra desplomada. Els petits persegueixen la bruixa fins que aquesta ensopega i cau d'un barranc morint aixafada per una roca que li va anar darrere.

Els nans finalment van posar a la seva nena en un fèretre de cristall i or perquè era bella fins i tot morta. El príncep en assabentar-se va sortir en la seva cerca. En trobar-la li va fer un petó als llavis i es va despertar. S'acomiaden tots i s'intueix que es casen.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

La bruixa d'aquest conte torna a ser la madrastra de la nena. Com a qualitats de bruixa, utilitza la força de l'element del foc per a cridar al mirallet i utilitza unguents per a portar a fi els seus desitjos. Com està obsessa amb ser la més guapa del regne, a l'assabentar-se que ho és Blancaneu, sent tanta enveja que vol matar-la. Ho intenta 2 cops, en el primer cas li demana al caçador, i a la segona enverina una poma i es canvia d'aparença. Ho aconsegueix gràcies als llibres d'encanteris, com a bona fetillera, i s'acaba bevent un beuratge. Això sí, no està sola, té un company sempre al seu costat, el corb. A diferència de l'anterior, mort xafada per una gran roca.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

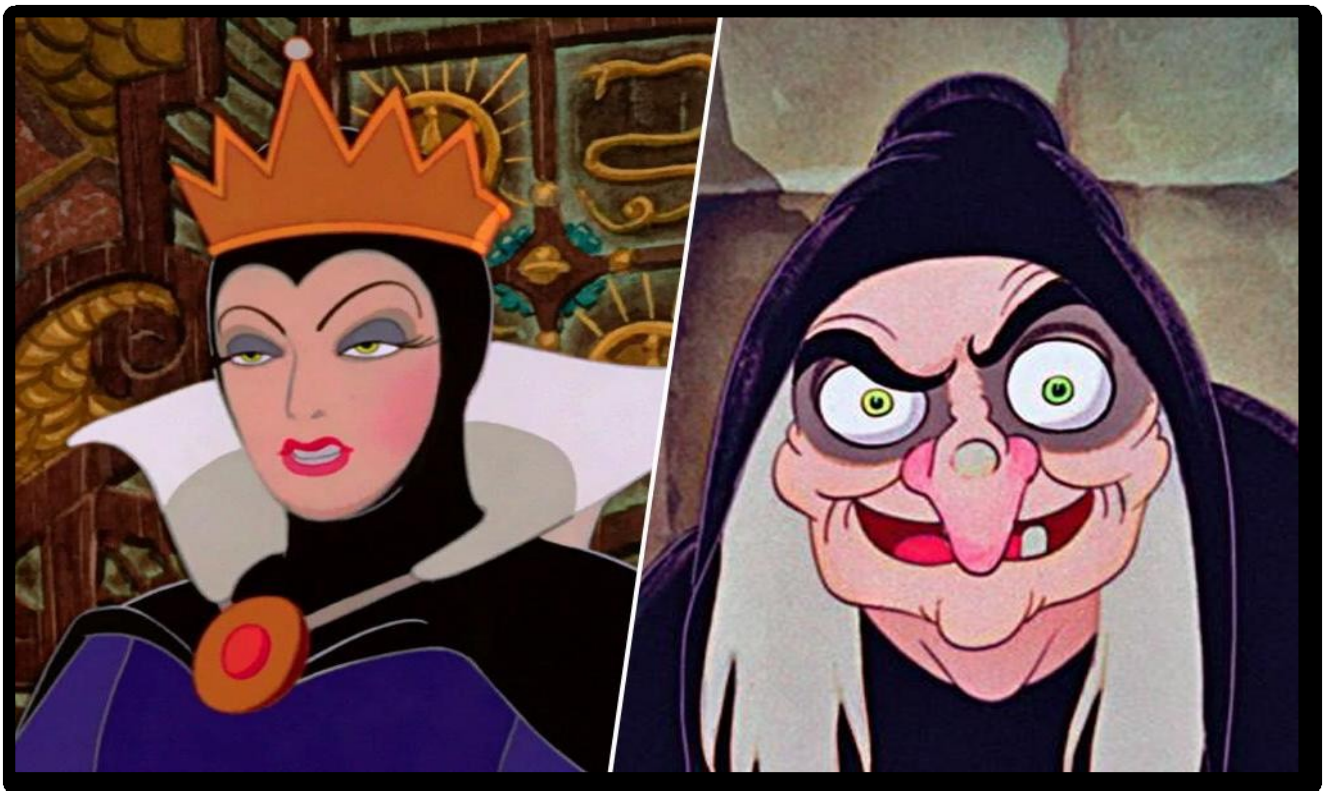
És una noia que podria ser definida com a guapa i de veu dolça. És a més, tan agradable que tothom l'adora. Es fa amiga dels animals i l'ajuden amb la vida diària, passa exactament el mateix amb els set nans. També sap cuidar de la casa i això li permet quedar-se. En aquesta ocasió ella ja coneix al príncep, i somia sempre que ell la rescatarà.

¹⁴ Op.cit.

Conclusions:

A la versió de Disney, es centren molt en la part de com ser una princesa, o sigui, una dona de bé. Ella és simpàtica amb tothom, sap cuinar i netejar, ensenya als nans a rentar-se, etc. Per tant, igual que aquest “aprenentatge” queda a la ment dels espectadors, també ho fan els comentaris del nan anomenat Rondinaire. El fet que ell digui que algunes coses són de dones, com perfumar-se, el color rosa... o que les dones són pitjor que un mal de queixals, direcciona els pensaments dels petits cap a un sentit. S’aconsegueix el mateix efecte a la visió global de les bruixes. El fet de que es digui que les coses que son dolentes, com ara el menjar del qual es desconfiava, estan “embruixades”, o a l’hora de definir a la reina que actuava amb maldat utilitzar frases com “... és una bruixa i vindrà volant cap a nosaltres per a descarregar la seva fúria. Domina la màgia negra”. porta a la societat a considerar a les bruixes d’aquesta manera, sense permetre conèixer la historia real.

A més d’aquest punt, a la pel·lícula surt com Blancaneu fa una oració a Déu demanant que cuidi dels nans i que l’ajudi a complir els seus somnis (l’amor del príncep), de forma que s’adoctrina als nens cap a la religió.

Comparació amb el conte dels Grimm:

Coincideixen en els següents elements:

- La princesa bonica i jove
- La dona envejosa i adulta
- La madrastra cruel
- La mare morta
- Els 7 nans
- El príncep
- La poma enverinada
- El canvi d'aparença
- Un final feliç gràcies al fet que es casen amb un home.

Hi ha diferències en els següents elements:

- Coneix al príncep abans de la seva mort.
- La casa dels nans no estava neta i amb el menjar preparat, sinó tot el contrari.
- En comptes de 3 vegades només ha de fer tot el procés per matar-la un cop.
- La “bruixa” passa de morir ballant amb sabates cremant a morir en caure d'un barranc i ser xafada per una roca.
- El príncep li fa un petó per despertar-la, no un cop a l'esquena.
- Els nans no acaben vivint a palau.

3.3.3.2 *La ventafocs*

Títol original: La ventafocs

Any de publicació: 1950

Autor: Walt Disney

Resum:

La pel·lícula comença explicant que es mor el pare de la Ventafocs. Ella es queda amb la seva madrastra i amb les seves germanastres, per a les qui va dirigida tota l'herència. La nena passa a ser simplement la criada de la casa, però malgrat les seves adversitats, continua sent amable. Per a no sentir-se sola, es fa amiga dels animals de la llar, els quals li acompanyen en els seus dies i l'ajuden amb certes tasques. Ella els explica que el

seu gran desig és poder complir el seu somni de casar-se. Poc després apareix el gat, al qual anomenen Lucífer, és odiat per tots excepte per les propietàries. Al costat d'ell es coneix el paper del gos, qui és el bo de la pel·lícula. Ventafocs fa els desdejunis, la neteja de la llar i la rentada i planxat de la roba.

El rei organitza un ball perquè el seu fill pugui conèixer a una donzella amb la qual concebre fills. Estan convidades totes les noies del regne, i a la Ventafocs li permeten anar amb la condició que trobi un vestit amb el qual anar. Perquè allò no ocorri-hi, ja que sabien que era més bella que totes elles, li manen tantes tasques que se li acaben les hores del dia per a redissenyar el vestit. Mentrestant, els animalons li ho duen a terme com a sorpresa. Una de les ratetes en el procés, li diu a un ratolí, que no cusi, que això “és cosa de dones”¹⁵. Així que ells s'encarreguen de carregar amb el material. Finalment baixa al replà amb el vestit posat i les 3 harpies li ho destrossen. Fuig plorant i apareix la fada madrina, transforma tot el que hi ha al voltant perquè ella pugui acudir al ball real.

Entra a palau i el príncep res més veure-la corre cap a ella completament enamorat. Ballen i tothom els observa. A mitjanit ella se'n vaperquè era el moment en el qual es desfeia l'encanteri (excepte en les sabatetes de cristall). Se'n va anar a casa amb molta alegria al cos, però amb el desconeixement de qui era el jove (no sabia que es tractava del príncep).

¹⁵ Disney. W (Productor), Jackson. W (Director). (1950). *Cinderella* [Pel·lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studios

Una de les sabatilles va quedar-se a les escales del palau i el príncep va manar que el duc passés casa per casa per a comprovar de qui era. La madrastra va sospitar que la propietària podria ser la fillastra, posada l'extremada felicitat amb la qual va rebre la notícia, i llavors, va decidir tancar-la, però per sort els animalons van aconseguir alliberar-la just abans que el duc marxés. La sabata va coincidir i les germanastres van sentir moltíssima enveja perquè elles per més que ho havien intentat, no havien pogut encaixar el peu.

Al final es casen i viuen a palau feliçment.

Anàlisi:

- *Anàlisi del paper de la dona com a enemic:*

La bruixa d'aquesta història és una madrastra, i en aquest cas té dues filles. Pot ser percebuda com a cruel, despietada, sense escrúpols i egoista. L'únic que fa és aprofitar-se que la Ventafocs no té cap altra opció que fer-li cas, per explotar-la. El seu únic objectiu és aconseguir que una de les seves nenes es casi amb el príncep perquè així prosperin.

- *Anàlisi del paper de la dona exemplar:*

És molt agradable amb tothom, fins i tot amb aquelles que li tracten malament. Els animals són la seva millor companyia i l'ajuden en tot. Físicament, és molt guapa, motiu que fa que el príncep es fixi en ella. Amb aquest succés assoleix el seu màxim somni i aspiració a la vida, casar-se per així poder sortir de la seva actual vida.

Conclusions:

A la versió de Disney, es torna a vendre la idea que el matrimoni és la clau. Ella somia amb casar-se, va al ball per aconseguir-ho, plora quan creu que se li escapa aquesta oportunitat... i a més d'incentivar el pensament que les dones necessiten a un home per ser felices, també incentiven d'altres. S'exposa una batalla continua entre les 3 joves per ser-hi elles les escollides, es posen guapes només quan són conscients de que ell les veurà, el príncep s'enamora de la ventafocs a primera vista, sense ni tan sols haver-hi mantingut una conversa. Per tant, es ven que el que realment importa, és l'aparença física, la resta de qualitats passen a un segon pla i de fet, ni es coneixen.

Per altra banda, la bruixa en aquest cas seria la madrastra. És una dona viuda, és a dir, "sola", sense cap home a prop. D'aquesta manera, potser inclús per contraposició, es relaciona la soledat amb la crueltat. Disney no es preocupa per ensenyar el seu punt de vista; el fet que ha perdut a dos marits, que probablement va haver de buscar el segon per necessitat i per mantenir les seves filles... només

la pinten com a extremadament maligna amb la nena bona del conte perquè la gent l'odiï i senti rebuig. A més d'això, l'animal que a ella li acompanya és un gat, al que tothom li té mania i al que li diuen Lucífer. Nomenant així al dimoni, relacionant-lo amb els gats i per rebot amb la creença que les dones acostumen a tenir-los al viure soles.

Comparació amb el conte dels Grimm:

Coincideixen en els següents elements:

- Una protagonista bonica i jove
- La madrastra, com a antagonista (una dona envejosa i adulta)
- Una mare morta
- Un príncep que les salva
- Les dues germanastres
- Ella és la criada de la família
- La festa organitzada
- La sabateta clau
- Dones provant-se les sabates
- Animalets com amistats
- Vestit increïble
- Amor a primera vista

Hi ha diferències en els següents elements:

- El pare és mort
- L'ocellet de la sort passa a ser una fada
- Hi ha 1 dia de festa en comptes de 3
- La roba es desfà
- La sabata cau per accident no per obra del rei
- Les germanastres no acaben sense trossos de peu
- No mor cap de les vilanes
- No té un lloc on plorar i orar per la seva mare

3.3.3.3 *La bella dorment*

Títol original: La bella dorment

Any de publicació: 1959

Autor: Walt Disney

Resum:

Va néixer una nena en el regne anomenada Aurora. Els seus pares per a celebrar-ho van convidar a palau fins i tot als plebeus. Va acudir el príncep Felip que tenia uns 7 anys d'edat, per a presentar-se enfront del nadó, que acabaria sent la seva esposa. Van arribar les 3 fades per a oferir-li 3 dons diferents. La primera li va donar la bellesa (llavis vermells i viure sempre a la primavera-joventut), la segona una melodiosa veu i abans que la tercera concedís el seu, va aparèixer entre raigs Malèfica. Anava al costat del seu corb, li van dir que no era benvinguda, però que els disculpés, ella va afirmar que no li havia assegut malament i que a més per a demostrar-ho li va atorgar un altre do. Les seves paraules, no obstant això, no van ser massa benèvols, “En complir els setze anys, en caure el sol es punxarà amb una roda”¹⁶.

El rei va cridar: “detingueu a aquesta bruixa”¹⁷, però ella va desaparèixer a temps. La 3a fada va atenuar l'embruixament dient que solament seria un somni profund i segó amb un petó d'amor veritable. Per seguretat, van cremar totes les rodes.

Les fades es van posar a pensar en tots els riscos pels quals podia passar la nena en créixer i van arribar a dues conclusions. La primera és que anava a viure amb elles, els qui es van disfressar de pageses per a no aixecar sospites i no van utilitzar en els setze anys la seva màgia. La segona, que malèfica no havia de ser feliç perquè “no sap res de l'amor, ni de la caritat, ni de la bondat”¹⁸. Més tard, per a evitar que se'l reconegués, li van dir Rosa.

¹⁶ Disney, W. (Productor), Geromini, C (Director). (1959). *Sleeping Beauty* [Pel·lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studios

¹⁷ Op.cit.

¹⁸ Op.cit

El dia que la nena va complir els setze anys, va sortir a passejar amb els seus amics del bosc, els animalons. Es va posar a cantar amb la seva melodiosa veu i un noi muntat a cavall va ser cap allà com si el que sentís fos un cant de sirena. Es van posar els dos a ballar i van acordar veure's a la nit.

La noia arriba a la seva casa on les seves ties li havien preparat un pastís i un vestit, li conten la realitat de la seva vida i es posa a plorar perquè volia casar-se amb el del bosc. D'altra banda, el príncep li diu al seu pare que no es casarà amb la que li tocava perquè ja estaven en ple Segle XIV i ell s'ha enamorat d'una "pagesa".

Les fades la porten a palau i en deixar-la sola, ella veu a una llum verda i opta per seguir-la, aquesta es converteix en roda i s'acaba punxant, ja que la toca. Les fades ploren i decideixen adormir-los a tots perquè no se n'assabentin. Una sent al pare de Felipe dir adormit que el seu fill està enamorat d'una "pagesa" i el buscaran a la cabanya, on sabien que havia acordat veure a Aurora. Per desgràcia va arribar abans malèfica i li va tancar a la seva torre. Allí es va burlar d'ell recordant el que hauria de fer, però que no podia per estar lligat. Les fades ho van deslligar i malgrat que els monstres avisats pel corb els van intentar matar, van sortir d'allà i van arribar al castell. La bruixa va llançar l'encanteri de bosc d'arços mortals, però el va aconseguir travessar reeixidament. En veure que no feia efecte va decidir anar ella mateixa, li va dir "hauràs de veure-te-les amb mi i amb tots els poders de Lucífer" i es va convertir en un drac escopidor de foc. Encara amb aquestes van aconseguir matar-la.

Finalment, va despertar a la seva estimada i es van trencar tots els encanteris de somni. Va conèixer als seus pares i van ballar tots després de les noces.

Anàlisis:

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemic:*

L'antagonista d'aquest conte Disney és coneguda com Malèfica, i apareix a la festa on no havia sigut convidada (per motius que no s'expliquen) amb la finalitat de llançar-li un malefici a la princesa. És una bruixa prototípica perquè a part dels encanteris, que utilitza tant per transformar-se ella com pels elements del seu voltant, parla de Lucífer i utilitza la figura del foc a l'hora de cremar al príncep. Pensen d'ella que no pot ser feliç pel fet que no és bondadosa i no coneix ni l'amor ni la caritat; extraient així que una persona necessita aquestes qualitats per ser feliç. A més d'això té un amic fidel, el seu corb, qui li avisa de tot el que succeeix i viuen tots dos a una torre aïllada.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

És una noia que neix amb el seu futur prescrit. Ja té un marit seleccionat per a quan creixi i dos dons de virtut, a part de la maledicció de dormir profundament a l'edat dels setze anys. Té molt

bona relació amb les seves tietes i és amiga dels animallets. El seu somni és casar-se amb un bon home i en veure a un noi guapo al bosc es posa a ballar amb ell i s'enamora de forma automàtica. La seva família li diu que ella haurà d'estar amb un "altre", ja que desconeixien qui era realment i ella ho aaccepta entre llàgrimes. A més és ingènua, perquè persegueix una llumeta verda que acaba sent el seu "final". Acaba sent rescatada per un petó d'amor de veritat.

Conclusions:

A la versió de Disney, aconseguixen fer que la gent odiï a Malèfica sense preguntar-se com reaccionarien ells dins la mateixa situació. Neguen així el sentiment d'ira, volent apartar-lo de la realitat dels nens com si no pogués existir, com si s'hagués d'amagar, quan el que s'ha de fer és aprendre a gestionar-lo. Per altra banda, amb el fet d'intuir que ella no deu ser feliç perquè entre altres coses, no coneix l'amor, torna a portar aquesta visió que l'única via vàlida com a dona és la de ser estimada per algú més. Per tant, estan reforçant la idea que la soledat està malament, que les dones que viuen soles no han de ser precisament bones, que si ets així acabaràs apartada de la societat, que només les bruixes, actuen així.

Per si no fos suficient, demostren l'altre cara de la moneda i tornen a fer que les nenes aspirin a un fet d'una realitat predissenyada, amb l'Aurora casant-se amb aquell del que s'enamora a primera vista i a més de forma corresponguda com si això fos sempre així. En conclusió, "el matrimoni, és el més important perquè sense el teu marit no seràs ningú".

Per acabar, cal esmentar el fet que a la pel·lícula diguin "feu fora a la fetillera", quan realment es suposava que era una fada, ajuda a recalcar la idea que les fetilleres eren les dolentes de la història.

Comparació amb el conte dels Grimm:

Coincideixen en els següents elements:

- La princesa bonica i jove
- La fada maligna
- Els pares presents
- La rueca mecànica
- Un príncep valent
- Amor a primera vista
- Una estrella que punxa
- Un somni profund per a tothom
- El petó que les desperta
- Un final feliç gràcies al fet que es casen amb un home
-

Hi ha diferències en els següents elements:

- Coneix al príncep abans de la seva mort.
- S'enamora abans de morir a Disney
- La "bruixa" passa de desaparèixer a ser assassinada
- El príncep ha de lluitar contra la bruixa, no té un camí fàcil
- Aurora no compleix 15 sinó 16
- No hi ha un somni de 100 anys
- No són 13 fades sinó 4
- La rueca no és física i amb l'àvia sinó que és un conjur de Malèfica

Hi ha referències en els següents elements:

- Les tietes perquè ningú sàpiga qui és li diuen “Rosa”, com al llibre dels Grimm s’anomena la protagonista
- Malèfica per detenir al príncep ho fa amb un bosc de roses mortal, igual que el roser que hi havia a la fatxada del castell i que matava als cavallers.

3.3.3.4 *La sireneta*

Títol original: La sireneta

Any de publicació: 1989

Autor: Walt Disney

Resum:

En començar la pel·lícula, surten uns homes a un vaixell, i després, s'enfoca el fons del mar amb el rei Tritó i el cranc Sebastià, els quals estan de celebració. Per desgràcia, hi ha un petit problema, totes les filles ballen menys la protagonista, Ariel. Ella està donant voltes amb el seu amic peixet, recol·lectant objectes dels humans que cauen al mar (el seu hobby) i de cop i volta, els ataquen uns taurons, dels que aconsegueixen escapar. Acaben a la superfície parlant amb una galiota que els explica que és el nou objecte que han obtingut (una forquilla).

Tot seguit, apareix el personatge de la bruixa, Úrsula, qui amb la seva bola màgica veu la travessura d'Ariel i explica a l'espectador com va ser desterrada. Abans era molt amiga del rei, i com va donar-li l'esquena, vol venjar-se. El mateix rei castiga a la seva filla sense poder nedar a la superfície i posa a Sebastià com a guàrdia. Avancen i surt la seva immensa col·lecció d'objectes, mentrestant, es posa a cantar explicant quant li agradaria ser humana.

No fa cas al seu pare i torna a la nit a la zona prohibida, s'acosta a un vaixell i troba a un noi del qual s'enamora a primera vista. Inesperadament, hi ha una tempesta i han d'anar-se'n tots en barquetes. El príncep veu que el seu gos no ha estat capaç de fugir i va rescatar-lo. Malgrat això, calcula malament el temps i ell s'ofega. La sireneta, veient l'ocorregut, salva al seu estimat i el porta a la riba, on comença a cantar-li aconseguint que ell s'enamori de la seva veu.

El pare s'assabenta de la seva aventura i el lloc on guarda tots els objectes, que de fet, acaba destruint ell mateix amb la seva màgia. La bruixa en descobrir el percal, comença a riure perquè s'adona que fàcil anava a ser complir el seu gran desig. Per això, ordena als seus dos animals a dir-li a l'Ariel que ella podia resoldre el seu problema, al que Sebastià adverteix que ella és com "el dimoni". La princesa accedeix i comença l'actuació principal de l'Úrsula, diu coses com que es troba, "sola y

triste, sin tener con quien contar" o "por fortuna conozco algo de magia, un talento que siempre poseí, lo uso a favor de los pobres que sufren depresión, [...] Un par de veces ha pasado que su previo no han pagado y sus cuerpos tuve que disolver...

Li demana la veu com a moneda de canvi, la princesa disgustada amb l'oferta li explica que per ella és molt important i Úrsula la manipula dient-li que:

"No importa, recuerda que con solo tu belleza te ves muy bien. Los hombres no te buscan si les hablas, no creo que les quieras aburrir, allí arriba es preferido que las damas no conversen, a no ser que te quieras divertir. Verás que no logras nada conversando, admirada tú serás si callada siempre estás"¹⁹

Fa una poció màgica i li indica que si no aconsegueix un peto d'amor de veritat en tres dies, serà de la seva propietat. Si ho obté, però, serà per sempre més humana.

La princesa arriba a terra i ell la troba. La porta al castell i coneix al seu pare. Poc després la porta a donar una volta pel poble i s'ho passen molt bé, ja que ella és realment divertida. Quan estan a punt de fer-se un petó, Úrsula ho impedeix amb un encanteri.

L'endemà, adonant-se la bruixa que tot estava anant massa bé, es transforma en una dona guapa i utilitza la veu d'Ariel per enamorar al noi i casar-se amb ell. Abans que es digui el "sí", els animals que eren amics de la princesa, trenquen el penjoll on l'antagonista porta la veu i la protagonista la recupera. El príncep va corrents a besar-la, però és massa tard.

Úrsula se l'emporta i el rei les troba, ella li ofereix tornar la seva filla a la vida a canvi de la seva ànima i aquest accepta. Ella es transforma en un gegant gràcies als poders de Tritó i fa un remolí enorme on llença a l'Ariel. El príncep Eric salva a la seva estimada i acaba matant a la bruixa, rescatant així totes les ànimes presses. El rei accepta l'amor d'aquell noi per a la seva filla i la transforma a ella en humana. Se celebren unes noces precioses en un vaixell tant amb convidats humans com éssers del mar.

Anàlisis:

- *Anàlisis del paper de la dona com a enemic:*

És una dona, considerada bruixa que el que busca és venjança. Físicament, és lletja i explica que abans tenia molt bona relació amb el rei, però que va ser exclosa, dins del mar està aïllada. El seu objectiu és quedar-se amb ànimes de la gent que no compleixi amb el que ella demana. Per complir els desitjos fa encanteris, els quals també utilitza per transformar-se a si mateixa. Es riu de forma

¹⁹ Clement. R (Productor), Musker. J (Productor) i (Director), Ashman. J (Director). (1989). *The Little Mermaid* [Pel.lícula]. Estats Units: Walt Disney Pictures

escandalosa i té una bola de cristall a la seva disposició a més de dos animalets amics seus. Sap manipular a la princesa per tal que caigui dins de la seva trampa. Acaba morint per culpa del príncep.

- *Anàlisis del paper de la dona exemplar:*

És una noia molt guapa i aventurera, li agrada descobrir la superfície, no és gens submissa, ja que no obeeix les ordres del seu pare i fuig de casa per tal d'aconseguir el seu gran somni, casar-se amb aquell home que ha conegut i del que està enamorada. Per ell renuncia a tot, incloent-hi la seva família i la seva llibertat. Canta molt bé, de fet per això li roben precisament la veu, perquè així sigui més difícil enlluernar a un home.

Conclusions:

La versió de Disney canvia les motivacions d'Ariel totalment. És cert que mostren com l'interessa el món de la superfície, però quan ella renuncia a la seva veu i la seva cua, fins i tot pot ser a la seva vida, ho fa perquè està enamorada d'en Eric, el príncep. Al final és salvada pel seu pare i seguidament pel príncep, perquè ella és incapaç de fer-ho sola. Amb això tornen a mostrar la vulnerabilitat de les dones i la necessitat de tenir-hi un home a prop. La bruixa és la dolenta perquè irromp el seu enamorament. Però no s'ha d'oblidar que l'objectiu d'ella era el poder de Tritó, no va ajudar a l'Ariel per caritat. A més, qui l'abandona per anar-se'n amb aquella veu que recordava per molt que semblés que estava enamorat és el príncep. Si a ella li hagués donat igual, el poder de la bruixa no hauria estat eficaç.

Comparació amb el conte de Hans Christian:

Coincideixen en els següents elements:

- La sirena bonica i jove
- El príncep
- La dona que interfereix
- La sireneta té el cor trencat
- La bruixa
- La pèrdua de veu
- L'aparició de cames
- La mort de la protagonista
- El desig d'una ànima immortal

Hi ha diferències en els següents elements:

- La bruixa es transforma
- La bruixa aconsegueix trencar la parella
- La bruixa mor
- El príncep la salva i es queda amb ella
- Es casen i són feliços
- El desig de la princesa no és l'ànima immortal sinó estar amb el seu estimat.

Hi ha referències en els següents elements:

- A la primera i tercera versió els prínceps tornen amb els seus antics amors.

3.4 Dades de l'estudi

S'analitzen els personatges de totes les històries per tal d'obtenir una sèrie d'atributs que ens doni una imatge de les característiques que defineixen a la bruixa i a la princesa, les dolentes i les bones.

BRUXES																					
	Versió	Autor	Any	Atributs																	
				edat	lletges	envejoses	vengatíves	geloses	madrastra	viuda/soltera	aislades	conjurs	alcavota/ entavanadora	volaven	mascota	transformacions	relació amb el diable	castig	mor	ajuda màgica	
Blancaneus	<i>La jove esclava</i>	Giam Battista Basile	1634	Mitjana edat	?	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	no	no	si	no	no	
	<i>Blancaneus</i>	Germans Grimm	1812	Mitjana edat	no	si	si	si	si	si	si	si	no	no	no	si	no	si	no	no	
	<i>Blancaneus i els set nans</i>	Walt Disney	1937	Mitjana edat	no	si	si	si	si	si	si	si	no	si	corb	si	si	si	si	no	
Ventafocs	<i>Yen-shen</i>	Tradicció oral	S. IX	Mitjana edat	si	si	si	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	no	no	no	
	<i>La ventafocs</i>	Germans Grimm	1812	Mitjana edat	si	si	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	no	si	no	no	
	<i>La ventafocs</i>	Walt Disney	1950	Dona gran	si	si	si	si	si	si	no	no	no	no	gat	no	si	no	no	no	
Bella dorment	<i>Sole, Luna e Talia</i>	Giam Battista Basile	1634	Mitjana edat	si	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	no	no	si	si	no	
	<i>Bella dorment</i>	Germans Grimm	1812	Mitjana edat	si	si	si	si	no	si	si	si	no	si	no	no	no	no	no	no	
	<i>Bella dorment</i>	Walt Disney	1959	Mitjana edat	si	si	si	si	no	si	si	si	no	si	corb	si	si	si	si	no	
La sireneta	<i>Undine</i>	Friedrich de la Motte Fouqué	1811	Dona jove	no	si	?	si	no	si	no	no	no	no	no	no	no	no	no	no	
	<i>La sireneta</i>	Hans Christens	1837	Mitjana edat	si	?	?	no	no	si	si	si	si	no	no	si	no	no	no	no	
	<i>La sireneta</i>	Walt Disney	1959	Mitjana edat	si	si	si	si	no	si	si	si	si	si	corb	si	no	si	si	no	
FOLKLORE	<i>1. Pirineu aragonés</i>	Anònim	x	Dona gran	si	no	?	si	no	si	si	si	no	no	no	si	?	no	no	no	
	<i>2. Galícia</i>	Fina	x	Mitjana edat	?	no	no	no	no	si	si	si	si	no	no	no	?	no	no	no	
	<i>Celestina</i>	Fernando de Rojas	1499	Dona gran	si	no	si	no	no	si	si	si	si	no	no	no	no	no	si	si	
	<i>Égloga o Farsa del Nacimiento</i>	Lucas Fernández	1500	Dona gran	si	si	si	si	no	si	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	
	<i>Blancaneus i els set lladres</i>	Anònim Espanya central	x	Desconeguda	?	si	si	si	si	si	no	si	no	no	no	no	no	no	no	no	si
	<i>Mariquita i la seva germanastra</i>	Anònim Espanya central	x	Mitjana edat	?	si	si	si	si	si	no	no	no	no	no	no	no	no	si	no	no

PRINCESES																
	Versió	Autor	Any	Atributs												
				Estat	Guapes	Sumisses	Servicials	Orfes	Simpàtiques	Ingenues	Caten	Animalets/amics	Salvador	Somni d'amor	Casament	Ajuda màgica
Blancaneus	<i>La jove esclava</i>	Giam Battista Basile	1634	Jove	si	si	si	si	si	?	no	no	si	no	si	no
	<i>Blancaneus</i>	Germans Grimm	1812	Jove	si	si	si	si	si	si	?	si	si	no	si	no
	<i>Blancaneus i els set nans</i>	Walt Disney	1937	Jove	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	no
Ventafocs	<i>Yen-shen</i>	Tradicció oral	S. IX	Jove	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si
	<i>La ventafocs</i>	Germans Grimm	1812	Jove	si	si	si	si	si	si	no	si	si	si	si	si
	<i>La ventafocs</i>	Walt Disney	1950	Jove	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si	si
Bella dorment	<i>Sole, Luna e Talia</i>	Giam Battista Basile	1634	Jove	si	si	si	no	si	si	no	no	si	no	si	no
	<i>Bella dorment</i>	Germans Grimm	1812	Jove	si	si	si	no	si	si	no	no	si	no	si	si
	<i>Bella dorment</i>	Walt Disney	1959	Jove	si	si	si	no	si	si	si	si	si	si	si	si
La sireneta	<i>Undine</i>	Friedrich de la Motte Fouqué	1811	Jove	si	si	no	no	si	si	no	no	no	no	no	no
	<i>La sireneta del mar</i>	Hans Christens	1837	Jove	si	no	no	no	si	si	no	no	no	no	no	si
	<i>La sireneta</i>	Walt Disney	1959	Jove	si	no	no	no	si	si	si	si	si	si	si	si
FOLKLORE	<i>Celestina</i>	Fernando de Rojas	1499	Jove	si	no	no	no	si	si	si	no	no	no	?	no
	<i>Blancaneus i els set lladres</i>	Anònim Espanya central	x	Desconeguda	si	si	si	si	si	si	?	si	si	no	si	no
	<i>Mariquita i la seva germanastra</i>	Anònim Espanya central	x	Jove	si	?	si	si	si	si	?	no	no	no	si	si

BRUIXES																	
	lletges	envejoses	vengetives	geloses	madrastra	viuda/soltera	aislades	cojurs	alcavota	volaven	mascota	transformacions elació amb el diabl	castig	mor	ajuda màgica		
si	11	14	14	15	7	15	10	11	5	4	4	6	8	5	2		
%	61,1	77,8	77,8	83,3	38,9	83,3	55,6	61,1	27,8	22,2	22,2	33,3	44,4	27,8	11,1		
no	3	3	1	3	11	3	8	7	13	14	14	12	10	13	16		
%	16,7	16,7	5,6	16,7	61,1	16,7	44,4	38,9	72,2	77,8	77,8	66,7	55,6	72,2	88,9		
?	4	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
%	22,2	5,6	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Edat	Dona gran	Mi jana edat	Dona jove														
	4	12	1	?													
				0													

PRINCESES													
	Guapes	Sumisses	Servicials	Orfes	Simpatiques	Ingenues	Caten	Animalets/amics	Salvador	Somni d'amor	Casament	Ajuda màgica	
si	15	11	11	8	15	14	6	8	11	6	12	8	8
%	100,0	73,3	73,3	53,3	100,0	93,3	40,0	53,3	73,3	40,0	80,0	53,3	53,3
no	0	3	4	7	0	0	6	7	4	9	2	7	7
%	0,0	20,0	26,7	46,7	0,0	0,0	40,0	46,7	26,7	60,0	13,3	46,7	46,7
Es desconeix	0	1	0	0	0	1	3	0	0	0	1	0	0
%	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0	6,7	20,0	0,0	0,0	0,0	6,7	0,0	0,0

3.4 Anàlisi de les dades i conclusions

3.4.1 Bruixes

Una vegada observat el quadre de les antagonistes, podem arribar a les següents conclusions:

(Tots els percentatges són basats en les 18 bruixes dels contes analitzats)

- **Son dones de mitjana edat o grans i lletges.**

Independentment de localitat o temps, totes eren dones de mitjana edat o majors, lletges en un 61%, desconegut en un 22% i el restant tindria com a resposta un NO, és a dir, belles. Però, caldria fer una anotació: la reina Grimhilde (la dolenta en Blancaneu), ha estat posada en dos dels seus contes com un no, perquè al principi és maca, però a l'hora d'intentar matar a la princesa, es transforma precisament en una anciana molt poc agraciada i amb un aspecte (en el cas de Disney) que s'apropa a la iconografia popular d'una bruixa. Així que podria ser agrupada també en el primer grup.

- **Son vídues o solteres**

Un 82% eren vídues o solteres, però només 6 de les dones (un 35%) van tornar a casar-se, és a dir, en conseqüència, a ser madrastrès. La resta continuaven soles o en el cas de La jove esclava i Talia, eren casades, però precisament els seus marits eren infidels.

- **Viuen aïllades**

Una mica més de la meitat (55%) vivien aïllades, però no és un percentatge gaire alt, per tant, no serveix a l'hora de definir-les. Això sí, moltes d'elles no ho són perquè van acabar sent madrastrès.

- **Son venjatives i envejoses**

Personalment, les seves característiques més destacables són que, buscaven en un 76% dels casos, venjar-se d'alguna cosa (menys la bruixa de “Fina” que seria un NO i tres d'elles que no es podrien concretar, és a dir el grup “?”), no obstant això, mai és un tema transcendental en les obres. Gairebé per conseqüència, eren també geloses en un 82%, menys la bruixa de “fina”, (qui cal recalcar que va ser descrita com a bruixa, però com a bruixa bona) i la de la Sirenetta i la Celestina, ja que la seva funció era més aviat la d'una bruixa, per la qual cosa no acostumaven a tenir gelosia de ningú. A més, un 76% d'elles eren també envejoses, a excepció de 3 (pertanyents, per cert, al folklore espanyol).

- **Feien conjurs però, no eren “màgiques”**

Místicament parlant, el 61% sabia fer conjurs, però només un 23% volava i el 35% podia transformar-se, per tant, tota la resta, tenia un aspecte més creïble, més humà. Només 6 de les 17 bruixes, exercien d'alcavotes, i tres d'elles, provenen del Folklore espanyol, per la qual cosa es deixa entreveure l'habitual que era això en la península.

Disney va posar el seu segell propi, ja que les seves quatre bruixes tenien una mascota (gats o corbs, animals íntimament relacionats amb el mal), i tres d'elles nomenaven a Lucifer o el dimoni. Totes van morir i van ser les úniques a fer-ho a part de la Celestina.

- **Castigades per les seves accions.**

Un 41% van ser anteriorment a la seva mort (si és que es coneix aquesta), castigades fortament i de maneres diferents.

3.4.1.1 Conclusió general:

Per tant, el resum pel quadre de les bruixes és que els fets més destacables com a diferència local són que al folklore espanyol no acostumaven a ser envejoses i cap ni una era madrastra, això sí, les edats conegudes eren de dones grans. Per altra banda, el fet més destacable temporalment (és a dir, segons la seva evolució a causa del temps) és, que a les pel·lícules Disney sempre moren i sempre tenen un animal de companyia, aquests són gats negres o corbs i com precisament es menciona en el llibre *Mitos y Leyendas*, Wilkinson. P (2009), eren animals relacionats amb les bruixes als que fins i tot, es deia que els ensenyaven a parlar. A més, d'una manera o una altra acaben mencionant a Lucifer o al dimoni, menys l'Úrsula (*La sireneteta*).

Per finalitzar, cal recalcar que un dels aspectes més rellevants és que normalment no tenen un físic que les distingeixi, és cert que són lletges, però això no impedeix que siguin dones normals. O sigui que, no responen a cap iconografia detallada, el que feia possible que els contes realitzessin la seva adoctrinació més “fàcilment”, ja que era habitualment “creïble”.

3.4.2 Princeses

En observar el quadre de les princeses es conclou que:

- **Hi ha diferències regionals**

En aquesta ocasió són només 15 dones analitzades a causa que dins del folklore espanyol, la “princesa” o millor dit, la dona exemplar, era un personatge habitualment inexistent, no es necessitava posar l'excusa d'aquest paper per a parlar de les bruixes, es feia de manera directa.

En canvi, en els contes restants sí, sent totes elles molt similars. Són visibles aquestes semblances sobretot en Disney, on la diferència més gran la trobem en la Sireneta, però tampoc és que vas donar en gran quantitat de les altres.

- **Son belles, simpàtiques i bondadoses ratllant una certa ingenuïtat.**

Si entrem en profunditat a analitzar el quadre, podem observar que les característiques que sí o sí que compleixen totes elles, són el ser maques i simpàtiques en un 100%. Relacionant així la bellesa amb la bondat. Continuant amb aquesta afabilitat, trobem que el 93% són ingènues i l'excepció és *La jove esclava*, a la qual es desconeix com classificar-la.

- **Son submises i servicials.**

Un altre punt a destacar és que el 73% són submises (fan cas i segueixen totes les normes imposades per absurdes que siguin) i servicials (es dediquen a cura de la llar).

- **Son majoritàriament orfes**

Per altra banda, 8 d'elles, o sigui, un 53%, són orfes, tenen amics/animals de companyia i reben ajuda màgica. Va variant segons la pel·lícula, no són característiques necessàriament enllaçades, però només les compleixen aquest percentatge.

- **No queda clares altre tipus de virtuts.**

La característica menys repetida (amb un 40%), però que encara així acostuma a associar-se amb les princeses, és la de la melodiosa veu, és a dir, cantar. Això pot ser degut al fet que les de Disney (difusor actual), ho fan sense parar i no hi ha cap d'elles que no entri dins d'aquest patró.

- **Aparició de l'home salvador i el matrimoni**

Si passem a la part del príncep/salvador, trobem que en un 73% dels casos es troba l'home que ho arregla tot. En els altres no és que no aparegui aquest personatge, sinó que no les salva de res. Són noies independents, és el cas de les dos primeres sirenetes i Melibea i Mariquita. Coincidint amb l'anomenat fa un moment, les úniques que no es casen són les mateixes tres dones, a excepció de l'última que sí que ho fa. Per tant, 12 de 15 contrauen matrimoni i si no arriba a passar, és perquè la mort se les emporta abans.

Això sí, per sorprenent que sembli, malgrat que aquests contes tinguin l'objectiu, entre d'altres, que les nenes vulguin trobar l'amor, només somien amb això 6 d'elles. No és el cas de cap de les de Folklore Espanyol i si ho és en el de totes les de Disney.

3.4.2.1 Conclusió general:

El resum pel quadre de les princeses és que el fet més destacable com a diferència local és que al folklore espanyol no eren un paper necessari i, per tant, no sempre apareixien. D'altra banda, el fet més destacable temporalment (és a dir, segons la seva evolució a causa del temps) és, que als primers contes no hi era la part més "edulcorada" que ha arribat al final; no acostumaven a cantar, ni a somiar amb l'amor, ni a rebre ajuda màgica o tenir amics o animals de companyia. Al principi eren més reals, més humanes, amb el pas del temps, però, van anar convertint-se en unes dones encara més "idealitzades". Per finalitzar, ressaltar que la sireneta, és la princesa que més se'n surt de l'arquetip establert i, malgrat que Disney va suavitzar aquesta rebel·lia, va continuar sent present la seva diferència d'actitud.

4. CONCLUSIÓ

Després d'arribar al final de la recerca del tema exposat en un inici, la conclusió més important és que la literatura no ha influït directament en la visió física de les bruixes, però sí en la relació d'aquestes amb el mal.

Quan busquem representacions de bruixa, se la descriu automàticament amb barret, vestimenta negra, d'edat avançada (lletges)... i la culpable d'això, és simplement la mateixa **història**. Aquestes dones en el moment de ser jutjades, portaven posat una cucurulla, i com eren dones grans, la major part de les vegades eren vídues, per la qual cosa anaven de dol. L'escombra i el gat, no són més que elements que acompanyaven a aquestes senyores. El primer d'ells, els permetia netejar, el segon a més d'un acompanyant, era algú que es menjava als ratolins, atès que la neteja en l'època no era molt habitual i proliferava la seva presència.

Per tant, a més de perquè la imatge d'aquelles dones és una visió molt similar a l'actual, la història és la gran culpable de l'imaginari col·lectiu perquè si s'observa l'altra opció possible, o sigui, la literatura (sempre tenint en compte que es parla de l'analitzada dins d'aquest treball), la seva aparença no lliga amb aquella descripció. No tenen aquestes característiques ni són exposades així. El que indica que, en primer lloc, no les descrivim d'aquesta manera a causa dels contes, i, en segon lloc, que els difusors mai van voler explicar la seva història real, o qui eren elles, sinó que van quedar-se amb el pensament generalitzat que la bruixa era dolenta i era mala persona. Van utilitzar el concepte base tergiversant la figura real segons el que més els hi convenia. La finalitat d'aquestes creacions era intencionada i educativa, de forma misògina, interessada i patriarcal. Com bé explica Cristina Herreros en el seu llibre "*Libro de brujas españolas*":

Allò que es desconeix o és diferent de nosaltres, sempre porta a la desconfiança. La bruixa representa el que més espanta d'una dona, la seva llibertat. Aquesta independència acostumava a anar lligada a dones grans, les que ja no havien de criar a nens ni a marits en una societat on justament, el prioritari era la família i el benestar de l'home. El seu "descontrol" o la seva autonomia, eren precisament, el pitjor exemple per a unes noies que havien de fer tot allò que s'esperava d'elles. Per això, s'acostumava a aïllar a les bruixes o a excloure-les, no anés a ser, que les més joves descobrissin altres vies possibles i es torcés aquest "meravellós" futur, que tots desitjaven.

Els contes, a part d'aquesta "demonització" del paper de la bruixa, acostumaven a afegir-hi també una protagonista que fos "tot el que estava bé", o sigui, la princesa. Aquest recurs era de molta

utilitat perquè amb els contraposats es remarca més la diferència de cadascuna de les idees i es veuen els seus trets més característics amb major visibilitat, deixant així ben clar a causa de la comparació, perquè la bruixa era l'enemiga del conte.

A part de la disparitat de l'actitud o personalitat dels dos personatges, l'antagonista normalment era caracteritzada de manera que visualment també es pogués distingir; d'aquí el perquè del fet que siguin lletges (com es pot comprovar al quadre amb un 61%). A més, no en tenia mai companyia (el 83% eren viudes o solteres), utilitzant aquesta soledat com a sinònim del fet que ningú l'estimava. En altres paraules, mentre que, d'una banda, et feien veure com a unes un home atractiu, gràcies al fet que, com hem vist a la part pràctica eren belles (en un 100%) i servicials (en un 73%), les salvava d'una tragèdia, per l'altre, et mostraven tot el que no havies de fer per a no acabar com les bruixes. No havies de venjar-te, ni ser gelosa, ni riure't de manera histriònica, ni mostrar els sentiments més purs, etc.

Per això, les més petites volien semblar-se a les bones, ja fossin les de Disney o les anteriors en èpoques més antigues. Perquè ningú vol ser com aquelles que tants critiquen, perquè l'ésser humà necessita encaixar i ser acceptat. Com a resultat, a més, es comprova que el paper de la dona, no va evolucionar en tots aquests anys que hi va haver pel mig. Eren submises, servicials, maques i joves (imposant així el pensament que envellir és dolent i incompatible amb ser maca) i la majoria d'elles casades. Eren el principal referent per a les nenes, i per a aconseguir ser com elles, imitaven la seva manera de ser, de forma que s'aconseguia influenciar i adoctrinar des de primerenca edat el comportament d'unes dones que creixien sent submises i aspirant a trobar l'amor a primera vista, perquè el més important era el matrimoni. Tenir un home a prop, venent-los la imatge que tots ells eren l'assoliment més gran al qual podien aspirar, i que seria l'alegria més rellevant de les seves vides. Per desgràcia, la realitat tendeix a ser molt més crua i aquestes il·lusions s'esvaeixen amb el temps, però l'après i interioritzat, és molt difícil de canviar.

La literatura és una font de difusió, i en una societat patriarcal, utilitzar la figura de la bona i de la dolenta, va ser clau per a evitar que les dones fossin més enllà del control de l'home. Això explicaria que la realitat sobre aquestes dones, és que eren supervivents. Lluny de seguir les normes imposades, si no volien buscar-se a un altre home, encara que a vegades si passava i d'aquí la imatge de la madrastra, havien de guanyar-se per si soles la vida. La manera de fer-ho era oferint els seus serveis engalipant a la gent. Podien fer diferents unguents que ajudessin al fet que un dolor passés o a aconseguir una parella (sent alcavotes).

A tot això s'hi suma un toc místic, ja que en l'època que van sorgir, la població era molt crèdula i supersticiosa. S'ha de pensar que era una societat profundament religiosa on es creia que

pregar a la Verge, tocar relíquies, o estampetes beneïdes podrien sanar. La mateixa cerimònia i faràndula, segurament la feien servir aquelles dones per sobreviure. El que ha perdurat en l'imaginari col·lectiu vinculat amb terme bruixa, és la transfiguració interessada d'aquella realitat de dones normalment vídues, pobres i supervivents que venien i compartien els seus coneixements per poder mantenir-se, en un temps, en una societat que les apartava.

Concloent tot l'esmentat, les respostes a les dues hipòtesis són, en primer lloc, que la iconografia que sortia a la captura de pantalla i la visió que existeix a la memòria col·lectiva, ve arran de la història real d'aquestes dones acusades de bruixes, no de la literatura. En segon lloc, que el paper de la dona pràcticament no va evolucionar, simplement va anar endolcint-se més.

Per finalitzar, cal comentar que durant la realització d'aquest treball, han sorgit altres qüestions que per raons de concreció no s'han pogut abordar y podrien merèixer un estudi a part.

Com el plantejament de la imatge més realista que es fa de la bruixa en els contes populars del Folklore espanyol enfront del l'interessadament "almivarat" que fa Disney?

Quina és la finalitat real dels contes? Han evolucionat aquest amb els temps? S'adapten a les característiques del món actual? S'ha de mantenir o adaptar els més populars, de cara a l'ensenyament dels nens, dins d'una societat que ha canviat respecte al moment en el qual van ser creats?

WEBGRAFIA

1) I. Pérez (2004-2008) Todas somos brujas. Espectro social de las brujas (*en línea*) - Saberes y poderes.

Disponible a <<http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/es/secundario7.html>>

(Vist el:27 de Juliol del 2023).

2) I. Vivas (2010) DEL ‘ARTE’ DE LAS BRUJAS (*en línea*) - Kobie_Antropología.

Disponible a

<https://www.bizkaia.eus/fitxategiak/04/ondarea/Kobie/PDF/5/Kobie_Antropolog%C3%ADa_15_web-7.pdf?hash=92ecbaf21134a98aa2f848754da9f0fa>

(Vist el: 27 de Juliol del 2023).

3) “Desconocido” (2023) La gran bruja. (*en línea*) - Wikipedia

Disponible a <https://es.wikipedia.org/wiki/Gran_Bruja>

(Vist el: 29 de Juliol del 2023).

4) M. Diaz (2014) Magia y brujería en la Edad Moderna. El caso de La Celestina (*en línea*) - Revista Aullido. Literatura y poesía

Disponible a <<https://aullidolit.com/brujeria-edad-moderna-celestina-tempora/>>

(Vist el: 3 d’agosto del 2023).

5) S. Saco (2022) ¿Cuál es la diferencia entre brujas, hechiceras y magas? (*en línea*) - Spoiler time

Disponible a <<https://spoilertime.com/cual-es-la-diferencia-entre-brujas-hechiceras-y-magas/>>

(Vist el: 3 d’agosto del 2023).

6) E. Lara (2010) La hechicera en la literatura española del siglo XVI. (*en línea*) - Panorámica general

Disponible a <https://parnaseo.uv.es/lemir/Revista/Revista14/03_Lara_Eva.pdf>

(Vist el: 3 d’agosto del 2023).

7) “Desconegut”(2018) La inquisición en 15 minutos (*en línea*) - Youtube

Disponible a <<https://www.youtube.com/watch?v=dXrCFN1Z4MI>>

(Vist el: 20 d'agost del 2023).

8) M. Fain (2023) La Inquisición - (*en línea*) - El Historiador

Disponible a <https://www.elhistoriador.com.ar/la-inquisicion/#_ftn2>

(Vist el: 22 d'agost del 2023).

9) J. Martínez (2022) ¿Por qué la brujería se ha asociado siempre con las mujeres? - (*en línea*) - El asombrario &CO

Disponible a <<https://elasombrario.publico.es/brujeria-asociado-siempre-mujeres/>>

(Vist el: 23 d'agost del 2023).

10) Abel G (2023) Juicios por brujería, así era la implacable caza de brujas - (*en línea*) - National Geographic

Disponible a <https://historia.nationalgeographic.com.es/a/caza-de-brujas-asi-eran-los-juicios-por-brujeria_16947>

(Vist el: 26 d'agost del 2023).

11) M. Chocarro (2021) De la caza de brujas a la horca: los procesos judiciales del siglo XVIII - (*en línea*) - Actualidad | Cadena SER

Disponible a <https://cadenaser.com/emisora/2021/01/20/radio_pamplona/1611150629_895229.html>

(Vist el: 26 d'agost del 2023).

12) S. Hernández (2023) ¿Cuál es el origen del capirote que llevan los nazarenos en Semana Santa y de dónde viene la tradición? - (*en línea*) - AS.com

Disponible a <<https://as.com/actualidad/cual-es-el-origen-del-capirote-que-llevan-los-nazarenos-en-semana-santa-y-de-donde-viene-la-tradicion-n/>>

(Vist el: 26 d'agost del 2023).

13) La cosmopolilla (2021) Las BRUJAS de ZUGARRAMURDI - (*en línea*) - Historia y leyenda en Navarra

Disponible a <<https://lacosmopolilla.com/museo-y-cuevas-de-las-brujas-de-zugarramurdi/>>

(Vist el: 29 d'agost del 2023).

14) La cosmopolilla (2016) Zugarramurdi, la última y fraudulenta matanza de brujas de la Inquisición - (*en línea*) - El Diario Vasco

Disponible a <<https://www.diariovasco.com/sociedad/201611/07/zugarramurdi-ultima-fraudulenta-matanza-20161107052608.html?ref=https%3A%2F%2Fwww.diariovasco.com%2Fsociedad%2F201611%2F07%2Fzugarramurdi-ultima-fraudulenta-matanza-20161107052608.html>>

(Vist el: 29 d'agost del 2023).

15) P. Ericsson (2021) Brujería en Catalunya: la caza indiscriminada de brujas que duró 300 años - (*en línea*) - Público

Disponible a <<https://www.publico.es/sociedad/brujeria-catalunya-caza-indiscriminada-brujas-duro-300-anos.html>>

(Vist el: 29 d'agost del 2023).

16) P. Corroto (2022) Crueldad extrema: la mayor caza de brujas no fue en la España de la Inquisición sino en Alemania - (*en línea*) - El Confidencial

Disponible a <https://www.elconfidencial.com/cultura/2022-02-05/caza-de-brujas-alemania_3369921/>

(Vist el: 31 d'agost del 2023).

17) Anonim (2023) Maniqueísmo | Definición | Diccionario de la lengua española - (*en línea*) - | RAE - ASALE

Disponible a <<https://dle.rae.es/manique%C3%ADsmo>>

(Vist el: 31 d'agost del 2023).

23) A. Louie (any desconegut) Yeh Shen: Una historia de Cenicienta de China - (*en línia*) - | Yeh_Shen_SPANISH.pdf

Disponible a <https://www.joliet86.org/assets/1/6/Yeh_Shen_SPANISH.pdf>

(Vist el: 23 de Semptembre del 2023).

24) M. Segura (2016) Sol, Luna y Talia - (*en línia*) - | Biblioteca de los cuentos

Disponible a <<https://bibliotecadeloscuentos.wordpress.com/2016/02/20/sol-luna-y-talia/>>

(Vist el: 23 de Semptembre del 2023).

25) Anònim (2023) Undine (novela corta) - (*en línia*) - | Wikipedia, la enciclopedia libre

Disponible a <[https://es.wikipedia.org/wiki/Undine_\(novela_corta\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Undine_(novela_corta))>

(Vist el: 23 de Semptembre del 2023).

26) Anònim (2023) Hermanos Grimm: Blancanieves, versión de 1812 - (*en línia*) - | Buchwald Editorial

Disponible a <<https://www.buchwaldeditorial.com/post/hermanos-grimm-blancanieves-versi%C3%B3n-de-1812>>

(Vist el: 27 de Semptembre del 2023).

27) - (2023) Cuentos de los hermanos Grimm - Cuento Doce - La Sirenita - (*en línia*) - | Wattpad

Disponible a <<https://www.wattpad.com/146017326-cuentos-de-los-hermanos-grimm-cuento-doce-la>>

(Vist el: 27 de Semptembre del 2023).

28) Anònim - (2023) La sirenita - (*en línia*) - | Wikipedia, la enciclopedia libre

Disponible a <https://es.wikipedia.org/wiki/La_sirenita>

(Vist el: 27 de Semptembre del 2023).

29) Anònim - (2006) La cenicienta - (*en línia*) - | Biblioteca Universal Virtual

Disponible a <<https://biblioteca.org.ar/libros/131336.pdf>>

(Vist el: 29 de Semptembre del 2023).

30) J. Liz - (2017) La Cenicienta: la aterradora historia que ocultó Disney en el cuento infantil - (*en línia*) - | CULTURA | CORREO

Disponible a <<https://diariocorreo.pe/cultura/la-cenicienta-la-verdadera-historia-792753/>>

(Vist el: 29 de Semptembre del 2023).

31) Alba - (2021) La bella durmiente del bosque - Hermanos Grimm - (*en línia*) - | AlbaLearning Audiolibros y Libros Gratis en línea

Disponible a <<https://albalearning.com/audiolibros/grimm/labelladurmiente.html>>

(Vist el: 29 de Semptembre del 2023).

32) H. Lafoz - (2017) Cuentos altoaragoneses de tradición oral by Diputación Provincial de Huesca - (*en línia*) - | Issuu

Disponible a <https://issuu.com/diputacionprovincialdehuesca/docs/cosas_nuestras_8>

(Vist el: 5 d'Octubre del 2023).

33) R. Cabeleira - (2015) Mitología y tradición oral en un pueblo perdido de Galicia - (*en línia*) - | Jot Down Cultural Magazine

Disponible a <<https://www.jotdown.es/2015/08/mitologia-y-tradicion-oral-en-un-pueblo-perdido-de-galicia/>>

(Vist el: 9 d'Octubre del 2023).

34) F. Rojas - (2002) La Celestina - (*en línia*) - | Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes

Disponible a <https://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/la-celestina--3/html/ffac6628-82b1-11df-acc7-002185ce6064_2.html>

(Vist el: 10 d'Octubre del 2023).

IMATGES:

1) *"Witch" : Medieval Torture - Inquisition*, de Erica Guilane-Nachez.

Font: Adobe stock (en línia) <https://stock.adobe.com/es/images/witch-medieval-torture-inquisition/49089150?prev_url=detail>

(Vist el: 31 d'agost de 2023).

2) *Ropajes de inquisidores colgantes*, de Museo de las brujas de Zugarramurdi.

Font: Turismo Zugarramurdi (en línia) <<Museo de las Brujas - Turismo Zugarramurdi>>

(Vist el: 31 d'agost de 2023).

3) *A little Friday witch*, Justin O'Neal.

Font: Pinterest (en línia) <<https://pin.it/73dBnYw>>

(Vist el: 13 d'Octubre de 2023).

2) *Portada del Malleus maleficarum en una edició de 1669*.

Font: Wikipedia (en línia) <<https://cdn.britannica.com/02/229102-050-DEB78546/Malleus-Maleficarum-witchcraft-1669.jpg>>

(Vist el: 26 d'Octubre del 2023).

3) Grabado de *'Los Caprichos'* de Goya.

Font: Última hora (en línia)

<<https://www.ultimahora.es/noticias/sociedad/2022/04/15/1721593/semana-santa-mallorca-tetrico-origen-capirotes.html>>

(Vist el: 26 d'Octubre del 2023).

VIDEOGRAFIA

1) Disney. W (Productor), Jackson. W (Director). (1937). *Snow white and the seven Dwarfs* [Pel.lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studio

2) Disney. W (Productor), Jackson. W (Director). (1950). *Cinderella* [Pel.lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studios

3) Disney, W. (Productor), Geromini. C (Director). (1959). *Sleeping Beauty* [Pel.lícula]. Estats Units: Walt Disney Animation Studios

4) Clement. R (Productor), Musker. J (Productor) i (Director), Ashman. J (Director). (1989). *The Little Mermaid* [Pel.lícula]. Estats Units: Walt Disney Pictures

BIBLIOGRAFIA

1) Ezquerra. F, Gimeno. E, Mindán. J (2022). *Literatura Castellana Bachillerato*. Barcanova Innova.

2) Herreros. A.C (2009) *Libro de brujas españolas*. Siruela.

3) Pedraza. P (2014). *Brujas, sapos y Aquelarres*. Valdemar.

4) Wilkinson. P (2009) *Mitos y leyendas*. Círculo de lectores.

5) Busto. R (2008) *Brujos y Chamanes*. Libsa.

